

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO

TEISĖS MOKYKLOS

VIEŠOSIOS TEISĖS INSTITUTAS

JUSTINA DUBAUSKIENĖ

ADMINISTRACINĖ TEISĖ

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ ĮGALIOJIMAI STATYBAS LEIDŽIANČIO
DOKUMENTO IŠDAVIMO PROCESSE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. Andrejus Novikovas

VILNIUS

2021

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. „Savivaldybės darbuotojams tenkantis krūvis išduodant statybas leidžiantį dokumentą 2018 m. duomenimis“;

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Naujų gyvenamųjų pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius vienetais;
- 2 pav. Naujų negyvenamosios paskirties pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius vienetais;
- 3 pav. Viešojo administravimo subjektų sistema;
- 4 pav. Statybos leidimui gauti reikalingi dokumentai, kuriuos savivaldybė gali gauti pati iš valstybės subjektų;
- 5 pav. Inspekcijos pripažinti neteisėtai išduoti statybas leidžiantys dokumentai.

TURINYS

ĮVADAS	5
1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ IR STATYBAS LEIDŽIANČIO DOKUMENTO SAMPRATA	
1.1. Statybas leidžiančio dokumento samprata ir paskirtis visuomenėje.....	9
1.2. Teisės aktų, reguliuojančių statybas leidžiančio dokumento išdavimą, sistema.....	12
1.3. Viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių išduodant statybas leidžiantį dokumentą, sistema.....	15
2. STATYBAS LEIDŽIANČIO DOKUMENTO GAVIMUI REIKALINGŲ DOKUMENTŲ PATEIKIMO IR TIKRINIMO YPATUMAI	
2.1. Privalomų pateikti dokumentų sąrašo reglamentavimo ypatumai.....	18
2.2. Dokumentų pateikimo tvarka, informacinės sistemos „Infostatyba“ paskirtis.....	24
3. PRAKTINĖS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ VEIKLOS PROBLEMOS IŠDUODANT STATYBAS LEIDŽIANTĮ DOKUMENTĄ	
3.1. Viešojo administravimo subjektų veiklos ypatumai išduodant statybas leidžiantį dokumentą ir statybas leidžiančio dokumento teisėtumo klausimai.....	29
3.2. Teismų praktika dėl statybas leidžiančio dokumento pripažinimo negaliojančiu (išduotu neteisėtai) ar atsisakymo derinti statybos projektus.....	40
4. EMPIRINIS TYRIMAS DĖL STATYBAS LEIDŽIANČIŲ DOKUMENTŲ IŠDAVIMO PROCEDŪRŲ REGLAMENTAVIMO BEI PRAKTINIO TAIKYMO	45
IŠVADOS	51
PASIŪLYMAI	54
LITERATŪROS IR KITŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	56
SANTRAUKA	61
SUMMARY	62
ANOTACIJA	63
ANNOTATION	64
PRIEDAI	65
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ	69

IVADAS

Baigiamojo darbo aktualumas. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. 3 dalyje yra įtvirtinta, kad „Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“¹. Efektyvus ir progresyvus ūkinės veiklos vykdymas yra neatsiejamas nuo skaidraus ir darnaus statybų proceso organizavimo, kontroliavimo bei valdymo, todėl įgyvendindama savo funkcijas valstybė turi nustatyti aiškų bei nedviprasmišką statybos procesų bei jų etapų reguliavimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra konstatavęs, kad „statybos procesą (plačiaja prasme) sudaro skirtingi etapai, kurių kiekvienas reikalauja atitinkamo dėmesio, specialių žinių, specialaus teisinio reglamentavimo, kontrolės ir įvairių institucijų darbo: teritorijų planavimas, statinio projektavimas, statybų priežiūra, statinio pripažinimas tinkamu naudoti, registracija, naudojimo priežiūra bei tam tikrais atvejais – nugriovimas“². Statybas leidžiančio dokumento gavimas (išdavimas) – tai sudėtingas procesas, kurį reglamentuoja keletas skirtingų teisės aktų, o statinių statybos projekto tikrinimo, derinimo, specialiųjų sąlygų išdavimo bei kitus veiksmus atlieka skirtingos viešojo administravimo institucijos. Toks platus ir nekonkretus teisinis reguliavimas, statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų skaičius bei būtinų atlikti funkcijų skaičius, ilgas ir nekonkretus privalomų pateikti dokumentų sąrašas sudaro prielaidas sudėtingam statybas leidžiančio dokumento išdavimo procesui sukurti, o tai turi tiesioginės neigiamos įtakos fizinių bei juridinių asmenų vykdomos veiklos spartai, ekonominės ir ūkinės veiklos plėtrai bei kitų valstybei svarbių sričių (tokių kaip visuomenės sauga, aplinkos apsauga ir kt.) augimui bei užtikrinimui.

Baigiamojo darbo problema. Baigiamajame darbe nagrinėjamas statybas leidžiančio dokumento išdavimą reglamentuojantis teisinis reguliavimas, analizuojami dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų bei jiems priskirtų funkcijų, suteiktų įgaliojimų, esamos statybas leidžiančio dokumento išdavimo procedūros klausimai. Šio magistro baigiamojo darbo pagrindinė problema – ar esamas statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso bei jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuojantis teisinis reguliavimas užtikrina išduoto statybas leidžiančio dokumento teisėtumą, o kartu ir fizinių bei juridinių asmenų vykdomos veiklos skaidrumą, efektyvumą, visuomenės pasitikėjimą viešojo administravimo institucijų priimtais sprendimais.

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, Valstybės žinios 1992, Nr. 33-1040 (1992-11-30), 46 str. 3 dalis. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>.

² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant statybos teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas, apibendrinimas. Prieiga per internetą: <https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/18_apibendrinimas.pdf>.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir ištyrimo lygis. Lietuvoje statybos tema (plačiąja prasme) bene daugiausiai rašo prof. dr. Sigitas Mitkus. Jis yra išleidęs monografijų („Statybos vykdymo dokumentacija: teisinė reikšmė“, „Statybos rangos sutartis: teorija ir praktika“ ir kt.), daug mokslinių straipsnių („Statiniai kaip teisinių statybos santykių objektai“, „Sutartiniai teisiniai santykiai statyboje“ ir kt.), parengęs ir pristatęs gausybę pranešimų įvairių tarptautinių konferencijų metu. Statybos temą taip pat nagrinėja ir šia tema rašo dr. Evaldas Klimas. Jis yra apgynęs disertaciją tema „Pareigos bendradarbiauti principas, šio principo taikymas ir reikšmė statybos rangos sutartiniuose teisiniuose santykiuose“, kartu su bendraautoriais yra išleidęs įvairių publikacijų („Visuomenės interesų nustatymas – objektyvūs kriterijai“, „Visuomenės (viešojo) intereso gynimas planuojant teritorijas“ ir kt.). Vis dėlto statybas leidžiančio dokumento išdavimo bei jame dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų funkcijų įgyvendinimo ypatumų bei problemų nustatymo klausimais mokslinės literatūros rasti nepavyko. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad minėti klausimai nėra ištirti moksliniu aspektu. Nepaisant to, nagrinėjama tema galima rasti viešojo administravimo institucijų metinių ataskaitų, informacijos apie teismų praktiką, nuolat priimamų teisės aktų pakeitimų ar jų projektų, o visuomenės informavimo priemonėse – informacijos apie galimai pažeidžiamus fizinių ar juridinių asmenų privačius interesus, visuomenės vykdomas akcijas, siekiant apginti viešąjį interesą.

Baigiamojo darbo reikšmė. Baigiamajame darbe nagrinėjamas esamas teisinis reguliavimas, statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų funkcijos ir įgaliojimai, praktinis jų taikymas ir, remiantis teismų praktikos analize bei kitų viešojo administravimo institucijų atliktais auditais, patikrinimais, identifikuojamos teisinio reguliavimo, praktinio viešojo administravimo institucijų tarnautojų funkcijų tinkamo įvykdymo problemos, pateikiami pasiūlymai esamoms spragoms bei problemoms spręsti.

Baigiamojo darbo tyrimo tikslas – analizuojant statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso bei jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų funkcijų bei įgaliojimų teisinį reguliavimą, nagrinėjant teismų praktiką, nustatyti esamo teisinio reguliavimo spragas, praktines viešojo administravimo subjektų vykdomų funkcijų problemas statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese.

Baigiamojo darbo uždaviniai. Norint pasiekti šio baigiamojo magistro darbo tikslą reikia įgyvendinti tokius uždavinius:

1. Atskleisti statybas leidžiančio dokumento bei viešojo administravimo subjektų sampratą ir paskirtį.

2. Išanalizuoti statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso teisinį reguliavimą bei nustatyti statybas leidžiančio dokumento gavimui būtinų pateikti dokumentų tikrinimo ypatumus.
3. Identifikuoti praktines viešojo administravimo subjektų funkcijų bei įgaliojimų tinkamo įgyvendinimo problemas statybas leidžiančio dokumento išdavimo ir statybos projektų derinimo metu.
4. Išnagrinėti aktualią teismų praktiką bylose dėl statybas leidžiančio dokumento pripažinimo neteisėtu ir atsisakymo derinti statinio statybos projektus, išduoti statybas leidžiančius dokumentus.
5. Atlikti empirinį tyrimą dėl statybas leidžiančių dokumentų išdavimo procedūrų reglamentavimo ir praktinio įgyvendinimo.

Baigiamojo darbo tyrimo hipotezė. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas neužtikrina sklandaus bei operatyvaus statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso, dėl to yra pažeidžiami fizinių ir juridinių asmenų interesai statybos procese.

Atsižvelgiant į baigiamojo magistro darbo objektą, tikslus bei uždavinius, taikomi šie **metodai:**

Dokumentų analizės metodas. Šį metodą taikant buvo atliekama mokslinės literatūros, teisės aktų sistemos, teismų praktikos bei kitų šaltinių analizė ir vertinimas.

Anketinis apklausos metodas buvo naudojamas siekiant sužinoti asmenų, profesinėje veikloje dalyvaujančių ar konsultuojančių statybas leidžiančių dokumentų išdavimo klausimais, nuomonę ir patirtį dėl esamo teisinio reguliavimo ar praktinio jo įgyvendinimo problemų.

Loginis–sisteminis metodas padėjo suprasti ir vertinti teisės aktų sistemos nuostatas, rasti bei pritaikyti aktualią teismų praktiką.

Statistinis duomenų sisteminimo metodas. Jį naudojant buvo atliekama empirinio tyrimo rezultatų analizė, taip pat pateikiama susisteminta informacija iš viešai prieinamų Lietuvos statistikos departamento duomenų bazių.

Lyginamasis metodas buvo taikomas palyginti duomenims, gautiems dokumentų analizės metodu ir anketinės apklausos metodu.

Apibendrinimo metodas padėjo parengti bei pateikti surinktų ir išanalizuotų duomenų apibendrinimus, išvadas.

Šį **baigiamąjį magistro darbą sudaro:** įžanga, keturi skyriai, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, santrauka ir anotacija lietuvių ir anglų kalbomis. Pirmasis–trečiasis skyriai suskirstyti į poskyrius pagal nagrinėjamų klausimų pobūdį. Pirmasis skyrius yra skirtas statybas leidžiančio dokumento bei viešojo administravimo subjektų sampratos bei teisės aktų, reguliuojančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procesą, sistemos analizei atlikti.

Antrajame skyriuje nagrinėjami statybas leidžiančio dokumento gavimui privalomų pateikti dokumentų sąrašo bei jų tikrinimo, derinimo ypatumai. Trečiajame skyriuje aptariami statybas leidžiančio dokumento teisėtumo ir viešojo administravimo subjektų veiklos ypatumai, išduodant statybas leidžiantį dokumentą. Taip pat trečiajame skyriuje pateikiama bei aptariama aktuali bendrosios bei specialiosios kompetencijos teismų praktika. Ketvirtasis skyrius skirtas empirinio tyrimo metu surinktiems duomenims pateikti, gautų rezultatų analizei bei išvadoms pateikti.

1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ IR STATYBAS LEIDŽIANČIŲ DOKUMENTŲ SAMPRATA

1.1. Statybas leidžiančio dokumento (toliau – SLD) samprata ir paskirtis visuomenėje

Statybos ir su statybomis susiję procesai yra neatskiriami nuo teritorijų planavimo. Kaip pastebėjo Giedrė Lastauskienė ir Daiva Bakšienė, „Demokratinėje visuomenėje veikiančią viešąją valdžią saisto įpareigojimas siekti bendros tautos gerovės, derinti skirtingus visuomenės grupių interesus, turėti veikimo strategiją, priimti tokius sprendimus, kurie yra teisėti ir būtini užsibrėžtiems tikslams pasiekti“.³ Statybų sektoriaus svarba Lietuvos ekonomikai, darniai plėtrai bei visuomenės poreikiams užtikrinti yra neabejotina. Remiantis Lietuvos Respublikos statybininkų asociacijos viešai pateikiamais duomenimis, 2019 m. statybos sektorius sudarė 8,3 proc. šalies BVP, o 2018 m. – 7,8 proc. Be to, iš visų 2019 m. buvusių užimtųjų net 7,3 proc. dirbo statybos sektoriuje.⁴ Dėl šios priežasties visas statybų procesas turi būti aiškiai reglamentuotas, o statybos dalyviai bei veikiantys viešojo administravimo subjektai turėtų galimybes tinkamai įgyvendinti savo tikslus, vykdyti jiems pavestas funkcijas, užtikrintų vartotojų bei visuomenės saugumą, nepažeistų jų teisių bei teisėtų interesų.

Statybos procesas susideda iš keleto etapų. Vienas jų – statybas leidžiančio dokumento išdavimas. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – SĮ) redakcijai galima rasti teisės aktų leidėjo konkrečiai suformuotą bei SĮ 2 str. 87 d. įtvirtintą SLD sąvoką, pagal kurią „Statybas leidžiantis dokumentas – dokumentas, kuriuo kompetentinga institucija suteikia statytojui (užsakovui) teisę įgyvendinti statinio projektą“⁵. Svarbu paminėti, kad iki 2017 m. nei SĮ, nei susijusiame poįstatyminiame teisės akte SLD ar statybos leidimo sąvoka nebuvo įtvirtinta, o teisės aktų leidėjas išskyrė tik statybos leidimų rūšis bei tvarką siekiant gauti kiekvieną iš jų. Nepaisant to, statybos leidimo sąvoka buvo vartojama Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje. 2006 m. rugsėjo 7 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. A⁵-1265/2006 LVAT nurodė, kad „statybos leidimas – tai specialia tvarka kompetentingo subjekto išduodamas dokumentas, suteikiantis teisę atlikti jame nurodytus statybos darbus. Statybos leidimui negali būti prilyginami (negali jo atstoti) jokie kiti viešojo administravimo subjektų priimami administraciniai aktai“⁶. Verta atkreipti dėmesį, kad nors LVAT sukonkretino ir pateikė statybos leidimo (ne statybas leidžiančio dokumento) sąvoką,

³ Giedrė Lastauskienė ir Daiva Bakšienė. „Visuomenės interesų apsaugos problema planuojant teritorijas“, *Teisė*, 2015, prieiga per internetą: <<https://www.zurnalai.vu.lt/teise/article/view/8757/7643>>.

⁴ Lietuvos statybininkų asociacijos pateikiami duomenys, prieiga per internetą: <<http://www.statybininkai.lt/lt/lietuvos-statyba%C5%B3-sektorius>>.

⁵ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 str. 87 d., paskelbta *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32–788, prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika“, Nr. 10, 108–114, prieiga per internetą: <https://lvat.teismas.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_10.pdf>.

tačiau įvertinus statybos leidimo ir SLD požymius, galima daryti pagrįstą išvadą, kad LVAT pateiktas statybos leidimų apibūdinimas gali būti suprantamas ir aiškinamas plačiaja prasme bei gali apimti visus SLD. Taigi tiek LVAT, tiek teisės aktų leidėjo pateiktas apibrėžimas nurodo, kad SLD yra viešojo administravimo subjekto priimtas ar išduotas administracinis aktas.

Siekiant nuosekliai atskleisti SLD sąvoką ir sampratą būtina trumpai aptarti administracinio akto požymius, o juos labai detalai yra išskyręs bei aptaręs dr. Raimundas Kalesnykas, kurio su bendraautoriais išleistame vadovėlyje išskiriami šie administracinio akto požymiai:⁷

„i) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas yra kaip teisinė priimto valdymo sprendimo išraiška (išdava);

ii) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas gali būti priimamas ir išleidžiamas tik tam įgaliotos viešojo administravimo institucijos (pareigūno) jo kompetencijos ribose, įgyvendinant vykdomosios – tvarkomosios veiklos funkcijas;

iii) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas priimamas valstybės vardu;

iv) Viešojo administravimo (administraciniame) teisės akte pasireiškia teisinė ir valdinga vykdomosios valdžios subjekto valia;

v) Viešojo administravimo (administraciniams) teisės aktams būdingas imperatyvumas, t. y. administraciniu aktu nustatomi administraciniai–teisiniai standartai (elgesio taisyklės), kuriais nurodoma veikimo kryptis viešojo administravimo srityje.

vi) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas yra kaip juridinis faktas;

vii) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas – tai įstatymų lydymasis aktas;

viii) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas – tai rašytinis teisinis dokumentas;

ix) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas išleidžiamas laikantis griežtai nustatytos procedūros;

x) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas gali būti teisės aktų nustatyta tvarka apskūstas ir panaikintas;

xi) Viešojo administravimo (administracinis) teisės aktas yra kaip pagrindas teisiniams santykiams atsirasti ir keistis“.

Trumpai aptarus SLD sąvoką ir požymius tikslinga aptarti SĮ bei STR įtvirtintas SLD rūšis. Remiantis SĮ 27 straipsniu, SLD yra:

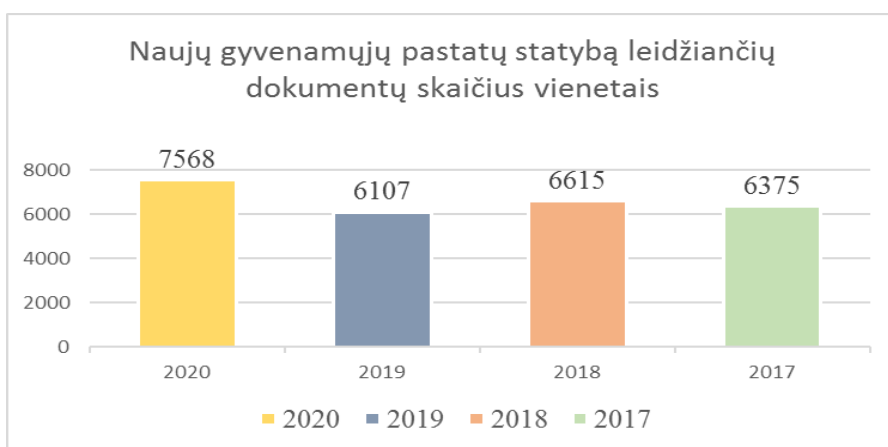
„1) leidimas statyti naują statinį;

2) leidimas rekonstruoti statinį;

⁷ Audrius Bakaveckas, Algimantas Dziegoraitis, Audronė Dziegoraitienė, Adolfas Gylys, Raimundas Kalesnykas, Birutė Pranevičienė, Edmundas Rusinas, Stasys Šedbaras, Algimantas Urmonas, Dainius Žilinskas, *Lietuvos administracinė teisė*. Bendroji dalis. Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2005, 483–488.

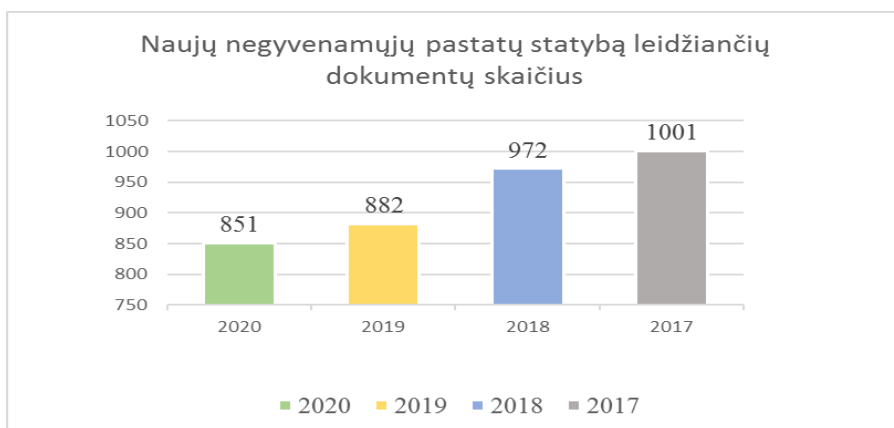
- 3) leidimas atnaujinti (modernizuoti) pastatą;
- 4) leidimas atlikti statinio kapitalinį remontą;
- 5) leidimas atlikti statinio paprastąjį remontą;
- 6) leidimas pakeisti statinio ar jo dalies paskirtį;
- 7) leidimas nugriauti statinį;
- 8) leidimas tęsti sustabdytą statybą, išskyrus atvejus, kai statyba tęsiama pašalinus savavališkos statybos padarinius⁸.

Remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento ir IS „Infostatyba“ duomenimis, naujų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius vienetais 2017–2020 m. pateikiamas 1 ir 2 pav.

1 pav. Naujų gyvenamųjų pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius vienetais

(Šaltinis: Parengta darbo autorės remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento ir IS „Infostatyba“ duomenimis)

2 pav. Naujų negyvenamųjų pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius

(Šaltinis: Parengta darbo autorės remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis)

⁸ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 27 str., *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788, prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

G. Lastauskienės ir D. Bakšienės straipsnyje buvo išsamiai aptarti Lietuvos architektūrų ir UAB „Baltijos tyrimai“ atliktos visuomenės apklausos rezultatai. Remiantis šiais duomenimis, daroma išvada, kad Lietuvos gyventojams yra svarbi aplinka, kurioje jie gyvena. Atskleidami savo lūkesčius respondentai nurodė šiuos kriterijus: miesto, kvartalo vertės padidinimas, kitų asmenų interesų nepažeidimas, statinių estetiškas patrauklumas, teigiamas psichologinis poveikis, nuotaikos pagerinimas, draugiškumas aplinkai, derėjimas su kraštovaizdžiu, paskirties atpažįstamumas ir kt.⁹

Apibendrinant pateiktą statistinę informaciją galima daryti išvadą, kad vien tik naujų pastatų statybas leidžiančių dokumentų kasmet išduodama vidutiniškai 6666,25 vienetai, o tai tik dar kartą patvirtina aukščiau šiame darbe išdėstytas aplinkybes apie statybų sektoriaus svarbą bei būtiną skaidrų, efektyvų ir lygiateisišką statybų proceso reglamentavimą. Taip pat verta atkreipti dėmesį į tai, kad laikotarpiu nuo 2017 iki 2020 m. pabaigos nuosekliai mažėja naujų negyvenamosios paskirties pastatų statybą leidžiančių dokumentų išdavimo skaičius. Tokios tendencijos priežastys gali būti kelios:

a) 2017 m. įsigaliojusi nauja SĮ (ir su juo susijusių poįstatyminių teisės aktų) redakcija ir pasikeitęs teisinis reguliavimas;

b) Didėjantis visuomenės sąmoningumas ir reikalavimai nekilnojamajam turtui, kuriame siekiama gyventi;

c) Griežtėjantys finansavimo paslaugas teikiančių subjektų reikalavimai finansuojamam nekilnojamajam turtui;

d) 2019 m. prasidėjusi ir verslui vis dar nepalanki situacija dėl COVID-19 viruso plitimo bei su tuo susijusių įvestų apribojimų.

Taigi akivaizdu, kad statytojams (užsakovams) yra keliami vis didesni reikalavimai planuojant teritorijas ir statant statinius, o teisės aktų leidėjo nustatyta SLD išdavimo procedūra turėtų užtikrinti statybos darbų pagal išduotą SLD vykdymo teisėtumą, visuomenės, investuotojų, vartotojų interesų saugumą bei statybų sektoriaus produktyvumą.

1.2. Teisės aktų, reguliuojančių statybos leidimo išdavimą, sistema

Statybos procesą bei statybos procese dalyvaujančių asmenų ir viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuoja daugybė teisės aktų. Remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – Aplinkos ministerija) interneto tinklapyje pateikta informacija, statybą (plačiąja prasme, o ne tik SLD išdavimą) reglamentuoja 38 įstatymai, 15 Vyriausybės nutarimų, 11 Aplinkos ministerijos teisės aktų (išskyrus statybos techninius reglamentus ir dar bent 38 kitų institucijų (pavyzdžiui, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, Nacionalinės žemės

⁹ Giedrė Lastauskienė ir Daiva Bakšienė, supra note , 3.

tarnybos, Lietuvos banko ir kt.) išleisti teisės aktai¹⁰. Teisės aktų gausa iš tiesų didelė, o sistema sudėtinga, tačiau šioje baigiamojo darbo dalyje bus aptarti pagrindiniai SLD išdavimo procesą ir jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas reglamentuojantys teisės aktai.

Konstitucija formaliąja prasme „<...> dažniausiai apibrėžiama kaip pagrindinis ir svarbiausias, aukščiausią teisinę galią turintis valstybės teisės aktas, priimamas ir keičiamas ypatinga tvarka. Jis nustato valstybės valdžios organizavimo ir funkcionavimo pagrindus, apibrėžia asmens ir valstybės santykius“¹¹. Remiantis šia Konstitucijos samprata daroma išvada, kad visos įstatymais bei kitais teisės aktais reguliuojamos sritys kyla iš Konstitucijos, todėl statybų procesas, įskaitant statybas leidžiančio dokumento išdavimą, nėra išimtis. Išanalizavus 1992 m. spalio 25 d. priimtą Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) tekstą daroma išvada, kad nėra tiesiogiai statybos procesą ir SLD išdavimą reglamentuojančių normų, tačiau verta atkreipti dėmesį į II Konstitucijos skirsnį „Žmogus ir valstybė“ bei IV Konstitucijos skirsnį „Tautos ūkis ir darbas“. Minėtuose skirsniuose įtvirtinti nuosavybės neliečiamumo, ūkinės veiklos laisvės, sąžiningos konkurencijos bei vartotojų teisių gynimo principai. Atsižvelgiant į nurodytus Konstitucijos skirsnius bei įvertinus šio baigiamojo darbo 1.1 dalyje įvardintą SLD paskirtį visuomenėje, galima daryti išvadą, kad SLD išdavimo procesas savo veiklos apimtimi turi užtikrinti teisėtus bei pagrįstus vartotojų (o dažnu atveju ir visos visuomenės) interesus, fizinių bei juridinių asmenų vykdomos ūkinės veiklos laisvę, taigi ir sukurtos nuosavybės (šiuo baigiamajame darbe – nekilnojamojo turto, statinio) neliečiamybę.

Žinoma, nors Konstitucija ir yra aukščiausios teisinės galios teisės aktas Lietuvoje, tačiau pagrindinius statybos teisinius santykius, įskaitant SLD išdavimą, reglamentuojantis teisės aktas yra SĮ. SĮ 1 str. 1 d. numato: „Šis įstatymas nustato visų Lietuvos Respublikos teritorijoje, jos išskirtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe statomų, rekonstruojamų ir remontuojamų statinių esminius architektūros reikalavimus, trečiųjų asmenų interesų apsaugos reikalavimus, statybos techninio normavimo, statybinių tyrimų, statinių projektavimo, statinių projektų ir ekspertizės, statybos, statybos užbaigimo, statinių naudojimo ir priežiūros, griovimo tvarką, statybos dalyvių, viešojo administravimo subjektų, statinių savininkų (ar jų naudotojų) ir kitų juridinių ir fizinių asmenų veiklos šioje srityje principus bei atsakomybę“¹². SĮ šeštojo skirsnio „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas“ 27 straipsnis yra skirtas SLD

¹⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos interneto tinklapyje pateikta informacija, prieiga per internetą: <<https://am.lrv.lt/lt/veiklos-srityys-1/statyba-ir-bustas/statyba-reglamentuojantys-teises-aktai>>.

¹¹ Lietuvos konstitucinė teisė. Autorių kolektyvas. Vadovėlis. Antroji laida. Vilnius, 2017, 16 p. Prieiga per internetą:

<<https://www.registrucentras.lt/bylos/dokumentai/literatura/Vytautas%20Sinkevi%C4%8Dius%20Lietuvos%20konstitucin%C4%97%20teis%C4%97.pdf>>.

¹² Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 1 str. 1 d. *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

rūšims bei atitinkamai jų išdavimo tvarkai nustatyti. Atsižvelgiant į tai, kad šio baigiamojo darbo 1.1 dalyje jau buvo aptarta SLD samprata bei rūšys, šioje dalyje tai nebus iš naujo aptariama.

Kitas ne mažiau reikšmingas poįstatyminis teisės aktas yra Statybos techninis reglamentas 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybas leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, patvirtintas 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-878¹³. Kaip nurodyta STR I skyriaus 1 d. „Statybos techniniame reglamente STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybas leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ detalizuojamos Statybos įstatymo [8.3] 27 straipsnio nuostatos, reglamentuojančios statybą leidžiančių dokumentų išdavimo procedūras, statybos užbaigimo tvarką, nurodytą statybos įstatymo [8.3] 28 straipsnyje, nustatyta statybos stabdymo, savavališkos statybos sustabdymo ir jos padarinių šalinimo, statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimo tvarka“¹⁴.

Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo, susidūręs su statybos proceso planavimu, girdėjo, o dažnu atveju ir naudojo Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ (toliau – IS) teikiamomis paslaugomis. 2004 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-502 buvo patvirtinti Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatai¹⁵ (toliau – IS nuostatai). IS „Infostatyba“ pagrindinis tikslas yra įtvirtintas IS nuostatų I skyriaus 4 dalyje, kuri skelbia „Informacinės sistemos tikslas – informacinių technologijų priemonėmis tvarkyti su statybos dokumentų išdavimu ir statybos valstybine priežiūra susijusių dokumentų duomenis, informaciją, juos pakartotinai naudoti susijusiuose procesuose bei surinktus duomenis, informaciją panaudoti susijusių veiklų analizei“¹⁶. Įvertinus IS nuostatuose paskelbtą tikslą, neabejotinai, ši sistema turi padėti užtikrinti bei įgyvendinti pagrindinius viešojo administravimo tikslus, tokius kaip „vieno langelio“ principas, skaidrumas, lygiateisiškumas, objektyvumo bei kitus. Apie minėtos IS paskirtį,

¹³ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. Paskelbta TAR 2016-12-12. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/585f9850c05211e688d0ed775a2e782a/asr>>.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ 2004 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-502 patvirtinti Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatai. Paskelbti Valstybės žinios, 2004-10-14, Nr. 151-5506. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.242952/asr>>.

¹⁶ *Ibid.*

veikimo galimybes ir dažniausiai pastebimas šio veikimo spragas bus kalbama ir analizuojama tolesniuose šio baigiamojame darbo skyriuose.

Nors SĮ, STR ir IS nuostatai SLD rūšis bei jų išdavimo procedūras reglamentuoja tiesiogiai ir išsamiai, tačiau yra ir kitų susijusių teisės aktų, kuriuos būtina paminėti analizuojant SLD išdavimo procesą reguliuojančią teisės aktų sistemą. Vienas jų – 1999 m. birželio 17 d. priimtas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (toliau – VAĮ). Kaip jau buvo minėta šiame baigiamajame darbe SLD išdavimo procese dalyvauja kompetentingi viešojo administravimo subjektai, kurių samprata, sistema, veiklos kryptys, veiklos principai bei kita yra įtvirtinta VAĮ.

Apibendrinant šiame poskyryje pateiktą informaciją galima daryti šias išvadas: 1) SLD išdavimo proceso teisinis reguliavimas nėra įtvirtintas viename konkrečiame teisės akte; 2) SLD išdavimo procese dalyvaujantys viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo remtis ne tik SLD išdavimo procedūras reglamentuojančiomis nuostatomis, tačiau ir su viešojo administravimo subjektų veikla susijusiais teisės aktais.

1.3. Viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių išduodant statybos leidimą, sistema

VAĮ 4 straipsnis detalizuoja visą viešojo administravimo subjektų sistemą, į kurią patenka valstybinio administravimo subjektai, regioninio administravimo subjektai ir savivaldybių administravimo subjektai¹⁷.

3 pav. Viešojo administravimo subjektų sistema. Parengta darbo autorės, remiantis VAĮ nuostatomis (Šaltinis: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas)

¹⁷ 1999 m. birželio 17 d. Viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999-07-09. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83679/asr>>.

SLD išdavimo procese dalyvaujančios institucijos yra viešojo administravimo subjektai, priklausantys jų sistemai. SĮ 27 str. 9 d. įtvirtintas viešojo administravimo institucijų (ir ne tik jų), dalyvaujančių išduodant SLD, sąrašas. Minėtas SĮ 27 str. 9 d. įtvirtina „Šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 punktuose nurodytų statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams aplinkos ministro nustatytais atvejais ir tvarka tikrina:

- „1) savivaldybės administracija;
- 2) saugomų teritorijų direkcijos;
- 3) Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
- 4) Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos;
- 5) Radiacinės saugos centras;
- 6) susisiekimo ministro įgaliota įstaiga, atsakinga už geležinkelių transporto eismo saugą;
- 7) Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jo įgaliota institucija;
- 8) Aplinkos apsaugos agentūra;
- 9) Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos;
- 10) inžinerinių tinklų ir susisiekimo komunikacijų, prie kurių prijungiami sklypo inžineriniai tinklai ar susisiekimo komunikacijos, savininkai, valdytojai ar naudotojai.“¹⁸

Būtina atkreipti dėmesį, kad tik SĮ 27 str. 9 d. 1–9 punktuose nurodyti subjektai yra priskiriami viešojo administravimo subjektų sistemai, tačiau atsižvelgiant į SLD procesų reikšmę bei tikslus pagrįstų abejonių kelia ne statybos projektų derinimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų skaičius, o visų jų tarpusavio įgaliojimų bei funkcijų derinimas, pareigos bendradarbiauti įgyvendinimas.

SĮ 27 str. 10 d. taip pat yra nurodyta, kokios viešojo administravimo institucijos tikrina statinio projektų, nurodytų SĮ 24 str. 1 d. 4–12 punktuose, atitikimą nustatytiems reikalavimams, tačiau nurodytos institucijos sutampa su įtvirtintomis SĮ 27 d. 9 d., todėl šioje baigiamojo darbo dalyje jų sąrašas nebus dar kartą pateikiamas. Verta paminėti, kad tam tikrais atvejais Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (toliau – Inspekcija) taip pat išduoda SLD. Asmenys, norėdami gauti SLD LR teritoriniuose vandenyse, išskirtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe ar įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektus, turi kreiptis tiesiogiai į Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją.¹⁹ Tai nėra vienintelis atvejis, kai SLD išduoda Inspekcija. STR 5 bei 6 skirsnyje taip pat įtvirtinti atvejai, kai SLD gali išduoti

¹⁸ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 27 str. 9 d. *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

¹⁹ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12.

Inspekcija – SLD, kurių per nustatytą terminą neišdavė savivaldybės administracija, išdavimas ir leidimas tęsti sustabdytą statybą.²⁰ Remiantis IS viešai prieinamais duomenimis, 2020 m. Tarnyba iš viso yra išdavusi 31 SLD.

Apibendrinant šioje baigiamojo darbo dalyje pateiktą informaciją galima teigti, kad bendras viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių SLD išdavimo procese, sąrašas, yra įtvirtintas SĮ bei STR, tačiau nėra konkrečios bei sistemiškai pateikiamos informacijos apie statinio projektui turinčius pritariti viešojo administravimo subjektus, priklausomai nuo ketinamos vykdyti statybų rūšies. Statybos projektus derinančių viešojo administravimo subjektų sąrašo sudarymas paliekamas SLD išduodančios institucijos specialistui ir priklauso tik nuo jo kompetencijos, patirties bei asmeninių savybių.

²⁰ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12

2. STATYBAS LEIDŽIANČIO DOKUMENTO GAVIMUI REIKALINGŲ DOKUMENTŲ PATEIKIMO IR TIKRINIMO YPATUMAI

2.1. Privalomų pateikti dokumentų sąrašo reglamentavimo ypatumai

Koks yra privalomų pateikti dokumentų sąrašas SLD išduoti, priklauso nuo planuojamų vykdyti statybų rūšies, teritorijos, kurioje planuojamos statybos, rodiklių, apsaugos zonų ir kt., bei kitų aplinkybių. Dėl šios priežasties nėra vieno teisės akto ar vienos informacinės sistemos, kurioje greitai ir tiksliai pavyktų rasti privalomų dokumentų sąrašą pagal statybos rūšį ir reikalingo SLD rūšį. SĮ 27 str. 5 d. įtvirtintas privalomų pateikti dokumentų sąrašas, siekiant gauti: 1) leidimą statyti naują statinį; 2) leidimą rekonstruoti statinį; 3) leidimą atnaujinti (modernizuoti) pastatą; 4) leidimą atlikti statinio kapitalinį remontą; 5) leidimą atlikti statinio paprastąjį remontą; 6) leidimą pakeisti statinio ar jo dalies paskirtį; 7) leidimą nugriauti statinį. Remiantis SĮ 27 str. 5 punktu, asmenys, siekiantys gauti SLD, turi pateikti:

„1) prašymą;

2) SĮ 24 straipsnio 1 dalyje nurodytą atitinkamą statinio projektą ir jo elektroninę versiją arba tik statinio projekto elektroninę versiją, pasirašytą elektroniniu parašu privalančių jį pasirašyti asmenų;

3) statinio projekto ekspertizės aktą (kai statinio projekto ekspertizė privaloma pagal SĮ 34 straipsnio 1 dalį);

4) žemės sklypo bendraturčių rašytinį sutikimą, jeigu žemės sklypas jiems priklauso bendrosios nuosavybės teise, išskyrus atvejį, kai žemės sklypas bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso butų ir kitų patalpų savininkams ir yra priimtas jų sprendimas pagal šios dalies 7 punkte nustatytus reikalavimus;

5) statytojo (užsakovo) įgaliojimą raštu pateikti prašymą – jeigu prašymą teikia įgaliotas asmuo;

6) sutartį, sutikimą ar susitarimą su žemės sklypo (teritorijos), kurio nevaldo statytojas (užsakovas) savininku, valdytoju, kai tame žemės sklype (teritorijoje) numatoma vykdyti statybos darbus (išskyrus atvejus, kai valstybinėje žemėje atnaujinami (modernizuojami) pastatai) neatliekant rekonstravimo darbų; kai valstybinėje žemėje nesuformuotame žemės sklype atliekamas statinio kapitalinis remontas; kai statomi inžineriniai tinklai, kuriems statyti teritorijų planavimo dokumentu buvo įformintas suformuotas inžinerinių tinklų koridorius) arba statinius statyti ar rekonstruoti mažesniais negu norminiai atstumais iki gretimo sklypo ribos, taip pat, jeigu kitą žemės sklypą (teritoriją) numatoma laikinai naudoti statybos metu, ar servituto nustatymą patvirtinančius dokumentus (statant inžinerinius statinius);

7) statinio (jo dalies) bendraturčių rašytinius sutikimus ar butų ir kitų patalpų savininkų protokolinio sprendimo dėl 27 str. 1 dalyje nurodytų statybos darbų atlikimo (atitinkamo statinio projekto rengimo ir (ar) įgyvendinimo), priimto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, kopiją, išskyrus atvejus, kai reikia atlikti rekonstravimo, remonto darbus siekiant pritaikyti gyvenamąjį namą neįgaliesiems, kai pateikiamas prašymas išduoti statybą leidžiančius dokumentus, nurodytus 27 str. 1 dalies 5 punkte (atliekant darbus statytojo (užsakovo) patalpų viduje), taip pat Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.83 straipsnio 2 dalyje nustatyto galimos žalos atsiradimo ir grėsmės bendrojo naudojimo objektams pašalinimo atvejus ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytus atvejus, daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų paprastojo ar kapitalinio remonto atvejus, kai šie darbai vykdomi pagal privalomuosius statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimus ir atitinkamai nustatyta tvarka patvirtintą namo bendrojo naudojimo objektų atnaujinimo (remonto) ilgalaikį ar metinį planą – šiuo atveju pateikia nustatyta tvarka patvirtinto namo atnaujinimo ilgalaikio ar metinio plano kopiją;

8) atrankos išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo arba sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių ir atrankos išvadą ar sprendimo viešinimo dokumentus, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas turi būti atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros;

9) statinio kadastro duomenų bylą, išskyrus 27 str. 1 dalies 1 punkte nurodytą atvejį;

10) atsakingos institucijos sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių poveikio visuomenės sveikatai vertinimo požiūriu ir sanitarinės apsaugos zonos ribų nustatymo, kai pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą atliekamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas;

11) statinio projekto pakeitimų pagal gautus motyvuotus nepritarimo statinio projektui argumentus aprašymą (pakartotinio prašymo teikimo atveju);

12) statinio projektuotojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo dokumento kopiją (kai toks draudimas privalomas). Kai statytojas (užsakovas) sudaro sutartis su skirtingais statinio projektuotojais statinio projekto atskiroms dalims parengti, bet nesudaro su statinio projektuotoju statinio projektavimo sutarties visam statinio projektui parengti, pateikiamos visų statinio projektuotojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo dokumentų kopijos;

13) sanitarinės apsaugos zonos ribų planą arba kitą brėžinį, kuriame pažymėtos sanitarinių apsaugos zonų ribos, kai sanitarinės apsaugos zonos ribas dėl statytojo vykdomos ar numatomos vykdyti ūkinės veiklos privaloma nustatyti pagal teisės aktų reikalavimus;

14) žemės sklypo savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimą dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytų teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą, Nekilnojamojo turto kadastrą, kai šiam sklypui dėl statytojo žemės sklype numatomos vykdyti ar vykdomos ūkinės veiklos šios teritorijos turi būti nustatytos, arba valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio rašytinį sutikimą, kai dėl šios veiklos atsiranda apribojimų valstybinėje ar savivaldybės žemėje;

15) statybos techniniuose reglamentuose nurodytų subjektų rašytinius pritarimus statinio projektui statybos techniniuose reglamentuose nustatytais atvejais;

16) statinio projekto priėmimo–perdavimo aktą;

17) dokumentą, patvirtinantį nurodytos įmokos už savavališkos statybos įteisinimą SĮ 1 priede sumokėjimą, ir dokumentą, pagrindžiantį šios įmokos apskaičiavimo dydį, – savavališkos statybos atveju.²¹

Verta atkreipti dėmesį, kad privalomų pateikti dokumentų sąrašą sudaro net 17 punktų, tačiau jame nėra nurodytas dokumentų, siekiant gauti leidimą tęsti sustabdytą statybą, sąrašas. Be to, kaip galima pastebėti iš SĮ 27 str. 5 d. pateikto SLD išdavimui privalomų pateikti dokumentų sąrašo, jis yra sąlyginis. Taigi asmuo, siekiantis gauti SLD, turi susipažinti ir išanalizuoti gretutinius teisės aktus ir išsiaiškinti, kokie dokumentai turi būti pateikti SLD išduodančiai viešojo administravimo institucijai. Kaip pavyzdį galima paminėti SĮ 27 d. 5 d. 3 punkte nurodytą statinio projekto ekspertizės aktą. Jis yra privalomas tik tam tikrų rūšių statybos projektams ir, atitinkamai, tam tikriems SLD, todėl statytojas (užsakovas) privalo detaliau pasidomėti rengiamu statybos projektu, pasitarti su statinio projektą rengiančiu projektuotoju ir nuspręsti, ar ekspertizės aktas privalomas. SĮ 34 str. reglamentuoja statinio projekto ekspertizės privalomumą ypatingojo statinio ir statinio, kurio projektavimas ir (ar) statyba finansuojama Lietuvos Respublikos ir (ar) Europos Sąjungos biudžeto lėšomis.²² Tačiau ir SĮ 34 str. teisės aktų leidėjas nėra pateikęs baigtinio, išsamaus sąrašo statinio projektų, kuriems privaloma ekspertizė. Teisės aktų leidėjas apsiribojo lakoniškomis nuostatomis, nukreipiančiomis į kitus teisės aktus – „Kultūros paveldo statinių tvarkomųjų statybos darbų projektų ekspertizės atlikimo privalomus atvejus nustato kultūros ministras, suderinęs su aplinkos ministru. Kitus statinio projekto ar atskirų statinio projekto dalių ekspertizės privalomus atvejus nustato aplinkos ministras“²³. Privalomos statinio projekto ekspertizės atvejų reglamentavimas nėra vienintelis konkretumo trūkumo pavyzdys. Plačiau galima paanalizuoti ir SĮ 27 str. 5 d. 8 punkte numatytą atrankos išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) ar sprendimo

²¹ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 27 str. 5 d. *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

²² Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 34 str. 1 d. *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

²³ *Ibid.*

dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių ir atrankos išvados ar sprendimo viešinimo dokumentų. Nei SĮ, nei STR teisės aktų leidėjas nėra įtvirtinęs atvejų sąrašo, kai PAV privalomas. Dėl šios priežasties statytojas (užsakovas) turi papildomai ir detaliam pasidomėti PAV reguliuojančiais teisės aktais, įvertinti savo planuojamos veiklos pobūdį ir padaryti pagrįstas išvadas, ar teikiant prašymą dėl SLD išdavimo kartu su kitais privalomais dokumentais turi būti pateikti ir SĮ 27 str. 5 d. 8 punkte nurodyti dokumentai. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 3 str. įtvirtinta:

„1. Planuojamos ūkinės veiklos, kuri dėl savo pobūdžio, masto ar numatomos vietos ypatumų gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas atliekamas, kai:

1) planuojama ūkinė veikla įrašyta į Planuojamos ūkinės veiklos, kurios poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašą (šio įstatymo 1 priedas);

2) planuojamos ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo (toliau – atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo) metu nustatoma, kad planuojamai ūkinei veiklai privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą;

3) planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natūra 2000“ teritorijoms ir kai saugomų teritorijų institucija, nurodyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme (toliau – saugomų teritorijų institucija), aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas“²⁴. Deja, tačiau remiantis pateikta teisės akto nuostata negalima padaryti konkrečios išvados dėl atvejų, kai yra privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Taigi tik gavęs kompetentingos viešojo administravimo institucijos sprendimą statytojas (užsakovas) sužino apie būtinybę atlikti poveikio aplinkai vertinimą.

Statinio projekto ekspertizės atlikimas ar poveikio aplinkai vertinimas nėra vieninteliai atvejai, kai statytojas (užsakovas) dėl esamo reguliavimo neapibrėžtumo gali pateikti ne visus būtinus dokumentus SLD gauti. Susiklosčius tokiai situacijai gali būti, kad: 1) SLD nebus išduotas, statytojas (užsakovas) turės pašalinti trūkumus ir kreiptis dėl SLD pakartotinai; 2) SLD bus išduotas, tačiau ateityje gali kilti klausimų dėl jo teisėtumo. Galima paminėti 2019 m. lapkričio 12 d. Vilniaus apygardos teismo išnagrinėtą bylą Nr. E2A-1388-934/2019, kurioje buvo ginčijamas 2012 metais išduoto rašytinio pritarimo statinio projektui teisėtumas. Šioje byloje Vilniaus apygardos teismas pripažino, kad rašytinis pritarimas statinio projektui išduotas neteisėtai ir savo sprendimą grindė šiais argumentais: 1) kartu su prašymu gauti rašytinį pritarimą statinio projektui buvo pateikti ne visi privalomi dokumentai; 2) statinio projekto sudėtis (apimtis) neatitiko statybos rūšiai keliamų reikalavimų (konkrečiu atveju nebuvo pateikti bendrieji statinio rodikliai, projekto rengimo pagrindai, atliktų pritarimų, suderinimų sąrašas,

²⁴ Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas 3 str. 1 d. Paskelbta Valstybės žinios, 1996-08-30, Nr. 82-1965. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0539E2FEB29E/asr>>.

pastato architektūrinė dalis ir kt.).²⁵ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaitoje „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ Nr. VA-2 (toliau – Audito ataskaita) Valstybės kontrolė taip pat pažymėjo: „Aplinkos ministerija nustatė su prašymu statybos leidimui gauti reikalingus pateikti dokumentus, tačiau reikalavimų nesusistemino, statytojai pateikia ne visus reikalingus dokumentus, o savivaldybės jų nepareikalauja. 2015–2018 m. buvo nustatyti 34 proc. (82 iš 239 nustatytų neteisėtai išduotų leidimų) atvejų, kai statytojai nepateikė visų reikalingų dokumentų, tačiau savivaldybės (22) vis tiek išdavė statybos leidimus.“²⁶ Galima daryti pagrįstą išvadą, kad teisės aktai, reguliuojantys SLD išdavimo procesą bei privalomus pateikti dokumentus, turi būti susisteminti ir aiškiai suprantami statytojui (užsakovui), dėl to būtų galima išvengti neteisėtai išduotų SLD (su visomis iš to kylančiomis pasekmėmis) ar pakartotinio kreipimosi dėl SLD išdavimo.

Nepaisant to, kas buvo aukščiau išdėstyta, teisės aktų gausa bei juose pateiktos informacijos sisteminimo, tobulinimo klausimai nėra vieninteliai SLD išdavimo procesą apsunkinantys veiksniai. Trumpai verta paminėti, kad viešojo administravimo subjektai, tarp jų ir dalyvaujantys SLD išdavimo procese, privalo vadovautis bendraisiais viešojo administravimo principais, tokiais kaip atsakomybės už priimtus sprendimus, draudimo keisti į blogąją pusę, efektyvumo, įstatymo viršenybės, išsamumo, lygiateisiškumo, naujovių ir atvirumo permainoms, nepiktnaudžiavimo valdžia, objektyvumo, skaidrumo, subsidiarumo ir vieno langelio.²⁷ Nepaisant to, įvertinus privalomų pateikti dokumentų, siekiant gauti SLD sąrašą, kyla klausimų dėl viešojo administravimo principų, tokių kaip efektyvumas ir skaidrumas, įgyvendinimo, kadangi dalį SĮ 27 str. 5 d. nurodytų dokumentų SLD išduodantis viešojo administravimo subjektas galėtų gauti pats, tačiau ši pareiga perkeliama statytojui (užsakovui). Jau anksčiau minėtoje Audito ataskaitoje nurodyta, kad „<...> Keturis iš jų savivaldybės gali gauti pačios iš Registrų centro ir kitų valstybės institucijų interneto svetainių. Tokie reikalavimai laikomi biurokratizmu, nes apsunkinama išdavimo procedūra, nepasinaudojama valstybės registro ir institucijų informacija.“²⁸ Audito ataskaitoje nurodytų dokumentų gavimą iliustruoja 4 pav. „Statybos leidimui gauti reikalingi pateikti dokumentai, kuriuos savivaldybė gali gauti pati iš valstybės subjektų“.

²⁵ Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 12 d. Nutartis byloje Nr. E2A-1388-934/2019. Prieiga per internetą: <<https://e-teismai.lt/byla/116668295419019/e2A-1388-934/2019>>.

²⁶ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaita „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ Nr. VA-2. Prieiga per internetą: <https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=24849>.

²⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. 3 str. Paskelbta *Valstybės žinios*, 1999-07-09, Nr. 60-1945. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr>>.

²⁸ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaita „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“, *op. cit.*

1 lentelė. Statybos leidimui gauti reikalingi pateikti dokumentai, kuriuos savivaldybė gali gauti pati iš valstybės subjektų

Dokumentas	Subjektas
Statinio kadastro duomenų byla	Registru centras
Statytojo (užsakovo) įgaliojimas raštu pateikti prašymą – jeigu prašymą teikia įgaliotas asmuo ³²	Registru centras
Atrankos išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo	Aplinkos apsaugos agentūra
Sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras

(Šaltinis: 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaitoje „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ Nr. VA-2)

Aptariant SLD išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų galimybes patiems gauti dalį reikiamų dokumentų, svarbu paminėti ir VAĮ 12 str. 2 d., kurioje įtvirtinta, kad „Viešojo administravimo subjektas gali reikalauti tik tų dokumentų ir informacijos, kurių nėra valstybės registruose (kadastruose), žinybiniuose registruose, valstybės informacinėse sistemose ir kitose informacinėse sistemose, finansuojamose iš valstybės ar savivaldybės biudžeto ir (ar) valstybės pinigų fondų“²⁹. Tokia įstatymo leidėjo įtvirtinta nuostata yra girtina bei turėtų užtikrinti greitesnę, sklandesnę bei skaidresnę viešojo administravimo subjektų funkcijų vykdymą. Vis dėlto teisės aktuose trūksta (aptariamam atveju VAĮ, SĮ ir STR) nuoseklumo bei sąsajumo. Sklandus, efektyvus bei produktyvus statybų procesas, jo organizavimas turėtų būti ne tik statytojo (užsakovo), tačiau visų statybos dalyvių bei viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių statybų procese, interesas. Taigi galima daryti išvadą, kad teisės aktų leidėjas turėtų atlikti SĮ bei susijusių teisės aktų pakeitimus bei įpareigoti viešojo administravimo subjektus, dalyvaujančius SLD išdavimo procese, gauti aktualią ir naujausią informaciją iš registru, kadastrų bei kitų informacinių sistemų, kuri būtina siekiant gauti ar išduoti SLD.

Apibendrinant šioje dalyje pateiktą informaciją, darbo autorė daro išvadą, kad:

- 1) Išduodant SLD privalomų pateikti dokumentų sąrašas yra ilgas, bet konkrečiai neapibrėžtas, pateikiamos nuorodos į kitus teisės aktus, o tai apsunkina jų taikymą. Kaip minėta, privalomų pateikti dokumentų sąrašą sudaro net 17 punktų, tačiau jis nėra baigtinis. Taigi asmuo, siekiantis gauti SLD, turi susipažinti ir išanalizuoti gretutinius teisės aktus ir tokiu būdu išsiaiškinti, kokie dokumentai turi būti pateikti SLD išduodančiai viešojo administravimo institucijai.
- 2) Išduodant SLD privalomų pateikti dokumentų sąrašas yra perteklinis, dalį dokumentų bei informacijos SLD išdavimo procese dalyvaujančios institucijos gali (ir turėtų) savarankiškai

²⁹ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. 12 str. Paskelbta *Valstybės žinios*, 1999-07-09, Nr. 60-1945. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr>>.

gauti iš kitų viešojo administravimo subjektų. Tai užtikrintų operatyvesnę ir skaidresnę SLD išdavimą, užkirstų kelią (ar bent jau apribotų galimybes) nesąžiningiems statytojo veiksams.

2.2. Dokumentų pateikimo tvarka, informacinės sistemos „Infostatyba“ paskirtis

Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ steigimo teisinį pagrindą, tikslą, uždavinius, funkcijas, organizacinę, informacinę bei funkcinę struktūras, duomenų teikimą ir naudojimą, duomenų saugą, finansavimo, modernizavimo ir likvidavimo sąlygas bei tvarką reglamentuoja 2004 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-502 patvirtinti Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatai. Nuostatų I skyriaus 4 dalyje nurodyta: „Informacinės sistemos tikslas – informacinių technologijų priemonėmis tvarkyti su statybos dokumentų išdavimu ir statybos valstybine priežiūra susijusių dokumentų duomenis, informaciją, juos pakartotinai naudoti susijusiuose procesuose bei surinktus duomenis, informaciją panaudoti susijusių veiklų analizei.“³⁰ Šios informacinės sistemos valdytojas – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, o pagrindinis tvarkytojas – Inspekcija. Nors SI ir STR numato galimybę pateikti prašymą kartu su visais privalomais dokumentais išduoti SLD tiesiogiai SLD išduodančiam viešojo administravimo subjektui, tačiau šiuo būdu prašymai teikiami vis rečiau. IS „Infostatyba“ nuostatų I skyriaus 5 d. įtvirtinti šie informacinės sistemos uždaviniai:

„1) automatizuoti su statybos dokumentų išdavimu ir statybos valstybine priežiūra susijusių dokumentų apskaitą, stebėseną ir kontrolę;

2) automatizuoti su statybos dokumentų išdavimu susijusių paslaugų informacijos ir duomenų kontrolę;

3) teikti šias elektronines paslaugas:

3.1. informaciją duomenų gavėjams apie suteiktas elektronines paslaugas ir parengtus statybos valstybinės priežiūros dokumentus;

3.2. sudėtinę elektroninę paslaugą „Statau namą“:

3.2.1. Prašymo suteikti, pakeisti ar patikslinti adresą ar numerį adresų objektams pateikimas ir priimto sprendimo gavimas;

3.2.2. Prašymo įregistruoti nekilnojamąjį daiktą ir daiktines teises į jį, juridinius faktus ar pakeisti nekilnojamojo daikto registro duomenis ir dokumentų, patvirtinančių daiktinių teisių, juridinių faktų atsiradimą, pateikimas;

³⁰ 2004 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-502 patvirtinti Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatai. *Supra note*, 15.

3.2.3. Pranešimo apie privalomojo nurodymo pašalinti savavališkos statybos padarinius įvykdymą pateikimas, privalomojo nurodymo įvykdymo registravimas ir informavimas apie privalomojo nurodymo įvykdymo registravimą arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.4. Prašymo pratęsti privalomojo nurodymo įvykdymo terminą pateikimas, sprendimo dėl šio privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo priėmimas ir informavimas apie sprendimą pratęsti privalomojo nurodymo įvykdymo terminą arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.5. Pranešimo apie privalomojo nurodymo įvykdymą pateikimas;

3.2.6. Prašymo panaikinti Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) ar savivaldybės administracijos išduoto dokumento galiojimą pateikimas, šio dokumento galiojimo panaikinimas ir informavimas apie jo galiojimo panaikinimą arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.7. Prašymo išduoti prisijungimo prie inžinerinių tinklų ar susisiekimo komunikacijų sąlygas (toliau – prisijungimo sąlygos) pateikimas ir jų išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.8. Prašymo išduoti leidimą statyti naują (-us) statinį (-ius) / rekonstruoti statinį (-ius) / atnaujinti (modernizuoti) pastatą (-us) / atlikti kapitalinį remontą / atlikti paprastąjį remontą / pakeisti paskirtį / nugriauti statinį pateikimas ir šio leidimo išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.9. Prašymo išduoti leidimą statyti naują (-us) statinį (-ius) / rekonstruoti statinį (-ius) Lietuvos Respublikos teritoriniuose vandenyse, jos išskirtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe ar statyti naują (-us) statinį (-ius) / rekonstruoti statinį (-ius), suprojektuotą (-us) įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektą pateikimas ir šio leidimo išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.10. Prašymo išduoti leidimą statyti naują statinį pajūrio juostoje pateikimas ir leidimo išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.11. Prašymo išduoti specialiuosius reikalavimus pateikimas ir jų išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.12. Pranešimo apie statybos pradžią, rangovo ir pagrindinių statybos sričių vadovų pasamdymą ar paskyrimą teikimas ir informavimo apie pranešimo registravimą arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.13. Prašymo informuoti visuomenę apie parengtus statinių projektinius pasiūlymus pateikimas ir duomenų paskelbimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.14. Prašymo pritarti projektiniams pasiūlymams pateikimas ir šio pritarimo išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.15. Prašymo išduoti pažymą apie statinio statybą be nukrypimų nuo esminių statinio projekto sprendinių pateikimas ir šios pažymos išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.16. Prašymo išduoti statybos užbaigimo aktą pateikimas ir akto išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.17. Prašymo patvirtinti deklaraciją apie statybos užbaigimą / paskirties keitimą pateikimas ir deklaracijos patvirtinimas arba neigiamo atsakymo pateikimas;

3.2.18. Deklaracijos apie statybos užbaigimą, kai yra statinio ekspertizė, registravimas;

3.2.19. Prašymo išduoti pažymą apie statinio nugriovimą pateikimas ir šios pažymos išdavimas arba neigiamo atsakymo pateikimas.³¹

Analizuojant elektronines paslaugas, iš pirmo žvilgsnio informacinės sistemos veiklos galimybės yra plačios ir turėtų optimizuoti SLD išdavimo procesą, eliminuoti kontaktinį statybos dalyvių ir viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių SLD išdavimo procese bendravimą, ir taip SLD išdavimo procesą padaryti greitesnį, skaidresnį ir efektyvesnį. Nepaisant to, IS „Infostatyba“ nepadeda išspręsti jau anksčiau šiame baigiamajame darbe aptartų SLD gavimui būtinų dokumentų teikimo spragų, t. y. asmenys, siekiantys gauti SLD, neturi galimybės patikrinti privalomų pateikti dokumentų sąrašo ir (ar) statinio projekto su visais privalomais pateikti dokumentais tikrinančių viešojo administravimo subjektų sąrašo pagal planuojamą statybos ir SLD rūšį. 2020 m. kovo 9 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba pateikė antikorupcinio vertinimo išvadą dėl statybų dokumentų valdymo informacinėje sistemoje „Infostatyba“ Nr. 4-01-1984 (toliau – Vertinimo išvada), kurioje akcentuojama, kad „<...> ši informacinė sistema automatiškai negeneruoja sąrašo subjektų, turinčių pritarti statinio darbų projektui (sąvoka „projektas“ šiame kontekste vartojama turint omenyje statytojo pateiktų statybos dokumentų paketą), priklausomai nuo statybos rūšies, statinio kategorijos ar kt. Iš aukščiau minėto teisinio reguliavimo taip pat darytina išvada, kad darbuotojui suteikta diskrecija sudaryti sąrašą subjektų, tikrinsiančių dokumentus, savo nuožiūra, o statybos dokumentus, priklausomai nuo statybų rūšies ir planuojamų statybos darbų, patvirtina nevienodos sudėties skirtingos kompetencijos subjektų grupė, kuriuos kiekvienu atveju paskiria prašymą priėmęs įgaliotas tarnautojas.“³² Ir tai tik viena iš egzistuojančių IS „Infostatyba“ praktinio naudojimo spragų. Kita situacija, į kurią dažnai patenka statytojai (užsakovai), – ribotos IS „Infostatyba“ galimybės suteikti prisijungimo galimybę prie to paties statybos objekto keletui statybos dalyvių.

³¹ 2004 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-502 patvirtinti Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatai. *supra note*, 15.

³² 2020 m. kovo 9 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvada dėl statybų dokumentų valdymo informacinėje sistemoje „Infostatyba“ Nr. 4-01-1984. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04109ad2620f11eaa02cacf2a861120c?positionInSearchResults=2&searchMode IUUID=6e8d542f-abce-4955-81ae-c8a0076c431d>>.

Savo profesinėje veikloje šio darbo autorė yra susidūrusi su situacija, kai prisijungimą prie statytojo vystomo projekto (sukurta paskyra IS „Infostatyba“) turėjo statytojo bendrovės darbuotojas, tačiau nutrūkus darbo santykiams statytojas liko be realios galimybės prisijungti prie IS „Infostatyba“ paskyros, teikti privalomus dokumentus (pavyzdžiui, pranešimą apie naujo rangovo, statinio projekto vykdymo priežiūros vadovo, statinio statybos vadovo ir statinio statybos techninio prižiūrėtojo samdą ar paskyrimą), susipažinti IS „Infostatyba“ anksčiau pateiktais dokumentais ir pan. Nėgana to, dėl susiklosčiusios situacijos vykstant konsultacijoms telefonu net konsultuojantys specialistai patvirtino, kad IS „Infostatyba“ neturi galimybės prie to paties objekto prijungti keleto asmenų, todėl buvo pasiūlyta kreiptis į buvusį darbuotoją, kad jis ir toliau teiktų pranešimus sistemoje. Žinoma, galiausiai sprendimas buvo rastas – statytojas raštu turėjo kreiptis į VTPSI, iš naujo pateikti visus pirminius dokumentus ir informaciją apie projektą (įskaitant SLD, projektuotojų atestatus, rangovų atestatus ir kt.), tada VTPSI specialistai asmeniškai į IS „Infostatyba“ suvedė visus duomenis iš naujo ir tik jiems tai atlikus statytojas turėjo galimybę prisijungti sistemoje prie aktualios paskyros. Šioje vietoje būtina paminėti, kad visos situacijos sprendimas užtruko daugiau kaip 2 mėnesius (įvertinus tai, kad pranešimas apie naują rangovą objekte ar kitus paskirtus arba pasikeitusius statybos dalyvius privalo būti pateiktas per 3 darbo dienas). Be jau aukščiau įvardytų IS „Infostatyba“ veikimo spragų galima paminėti ir apribotas statytojo (užsakovo) galimybes teikti paaiškinimus ar patikslintus dokumentus. Asmuo, pateikęs prašymą dėl SLD išdavimo kartu su visais privalomais dokumentais, neturi galimybės vėliau teikti papildomų paaiškinimų ar įkelti patikslintų dokumentų tol, kol prašymas nėra išnagrinėtas. Dėl šios priežasties susidaro situacija, kai statytojo (užsakovo) prašymas yra netenkinamas, derinančios institucijos ar viena jų atsisako projektą derinti ir statytojas (užsakovas) vėliau turi kreiptis pakartotinai, o tai lemia ilgesnius SLD išdavimo terminus. Autorės nuomone, IS „Infostatyba“ turėtų būti atlikti pakeitimai ir leista statytojui (užsakovui) po prašymo dėl SLD išdavimo pateikimo įkelti papildomus dokumentus, pavyzdžiui, vienai iš derinančių institucijų paprašius pateikti paaiškinimus ar pridėti papildomą dokumentą.

Remiantis išdėstyta informacija, galima daryti šias išvadas:

- 1) IS „Infostatyba“ automatiškai negeneruoja visų privalomų pateikti dokumentų sąrašo, atsižvelgiant į statybos rūšį. Įvertinus į tai, kad teisės aktuose nustatytas reguliavimas taip pat yra sąlyginis, būtina išplėsti IS galimybes, kad sistemą naudojančias asmenys greitai gautų visą jiems aktualią informaciją dėl privalomų pateikti dokumentų kartu su prašymu išduoti SLD.
- 2) IS „Infostatyba“ taip pat automatiškai negeneruoja statybos projektui turinčių pritarti viešojo administravimo subjektų sąrašo, todėl tinkamų subjektų priskyrimas yra SLD

išduodančios viešojo administravimo institucijos (dažniausiai savivaldybių administracijos) specialistų kompetencijos, patirties, o kartais ir asmeninių interesų klausimas.

3) IS „Infostatyba“ neturi funkcijos arba nesuteikiama galimybių statytojams (ar juos atstovaujantiems asmenims) pateikti papildomų dokumentų, paaiškinimų ar kitos informacijos, jei sistemoje jau yra pateiktas prašymas dėl SLD išdavimo. Nepašalinus šio trūkumo prašymas dėl SLD išdavimo gali būti atmestas dėl formalių priežasčių, pavyzdžiui, dėl žmogiškosios klaidos kartu su prašymu pateikiama valstybinės žemės sklypo nuomos sutartis, kuriuo nuomos terminas buvo pratęstas, tačiau nėra pridėtas papildomas susitarimas prie sutarties, ar kitos formalios priežastys.

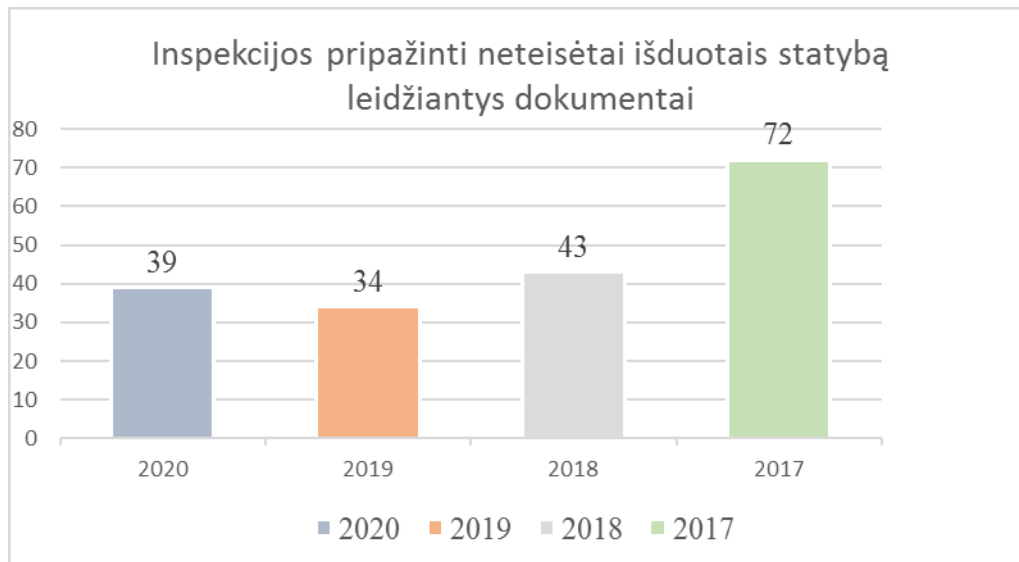
4) IS „Infostatyba“ naudojimo galimybės neleidžia prie vieno statybos objekto prisijungti keletui vartotojų, o tai yra didelis trūkumas, kadangi į statybos procesą įsitraukia daug dalyvių ir statybų metu jie keičiasi.

3. PRAKTINĖS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ VEIKLOS PROBLEMOS IŠDUODANT STATYBAS LEIDŽIANTĮ DOKUMENTĄ

3.1. Viešojo administravimo subjektų veiklos ypatumai išduodant statybas leidžiantį dokumentą ir statybas leidžiančio dokumento teisėtumo klausimai

Sklandaus ir skaidraus statybos proceso reikšmė bei įtaka valstybės ekonomikai vystyti, visuomenės interesams apsaugoti ir užtikrinti, darniai teritorijų plėtrai vykdyti niekas neabejoja. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad „Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius.“³³ Tačiau, nepaisant esamo teisinio reguliavimo, SLD išdavimo procedūrų ir SLD dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų sistemos, ne visada pavyksta užtikrinti, kad išduotas SLD yra teisėtas, o statytojų (užsakovų), jų klientų ar visos visuomenės interesai nebus pažeidžiami.

Remiantis Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos viešai pateikiamais duomenis, kiekvienais metais dalis išduotų SLD yra pripažinti neteisėtais. Šie duomenys apie neteisėtais pripažintus SLD per 2017–2020 m. laikotarpį pateikiami 5 pav. „Inspekcijos pripažinti neteisėtai išduoti SLD“.

(Šaltinis: <https://vtpsi.lrv.lt/lt/atviri-duomenys-1/statybos/inspekcijos-pripazinti-neteisetai-isduotais-statyba-leidziantys-dokumentai-zemelapis>)

Parengta darbo autorės pagal Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos interneto tinklapyje pateiktą informaciją

³³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 d. gruodžio 13 d. Nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. Prieiga per internetą: <<https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta275/content>>.

Nustačius, kad statybos darbai vykdomi ar baigti vykdyti pagal neteisėtai išduotą SLD, statytojas, statinio nuosavybės teisių įgijėjas gali patirti papildomų išlaidų, o žala padaroma visai visuomenei. Visuomenės informavimo priemonėse taip pat pasirodo informacijos apie nukentėjusius asmenis, kurių ne tik lūkesčiai, bet ir teisėti interesai buvo pažeisti dėl SLD, pripažinto išduotu neteisėtai.³⁴ Aukščiau aptartoje Valstybės kontrolės ataskaitoje paminėta, kad audituotu laikotarpiu (2015–2018 m.) kasmet įsiteisėjo apie 60 teismų sprendimų, kuriais statytojai įpareigoti nugriauti statinius.³⁵

Viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių SLD išdavimo procese, sistema yra aptarta ankstesnėse šio baigiamojo darbo dalyse. Atsižvelgiant į tai, kad daugiausia SLD išduoda savivaldybių administracijos, būtent nuo jai pavestų SLD išdavimo funkcijų, bus pradedami analizuoti bei vertinti SLD išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų funkcijų pasiskirstymo ir netinkamo įgyvendinimo atvejai.

STR 5 Priedo „Statinio projektus tikrinančių subjektų kompetencijos sritys“ 1 dalyje nustatyta savivaldybių administracijos kompetencija ir išskirti net 24 klausimai / įsipareigojimai, už kurių tinkamą įvertinimą ir tikrinimą yra atsakingos savivaldybių administracijos. Šio baigiamojo darbo tikslas nėra vien tik perkelti, cituoti teisės aktuose įtvirtintas nuostatas, todėl bus paminėta tik jų dalis, atsižvelgiant į SLD išdavimo procese nustatomus pažeidimus. Taigi savivaldybių administracijos, be kitų joms pavestų įsipareigojimų, turi tikrinti:

a) statinio projekto sprendinių, susijusių su norminiais atstumais tarp statinių, tarp statinių ir sklypų (teritorijų) ribų, atitiktis teisės aktų reikalavimams;

b) ar statinio projektui pritarė visi iki statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūrų pradžios privalėję jį patikrinti subjektai, kurie nedalyvauja statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūrose;

c) ar pateikti visi privalomi pateikti dokumentai.³⁶

Kaip nurodyta aukščiau, savivaldybės administracijos darbuotojams ir tarnautojams priskiriama daug funkcijų, kurios reikalauja specialaus išsilavinimo ir žinių. Valstybės kontrolė Ataskaitoje pažymėjo, kad „<...> savivaldybė nagrinėdama prašymą iš naujo turi patikrinti projektus, parengtus vadovaujant atestuotiesiems projektų vadovams, bet įstatymas, numato, kad

³⁴ Statybų detektyvas Vilniaus centre – neteisėtas statybos leidimas virto teisėtu. Prieiga per internetą: <<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/228090/statybu-detektyvas-vilniaus-centre-neteisetai-isduotas-leidimas-virto-teisetu>>.

³⁵ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaita „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“. *supra note*, 26.

³⁶ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12.

projekto vadovas prižiūri ir atsako, jog statinio projektas atitiktų jam nustatytus reikalavimus“.³⁷ Esant tokiam reguliavimui susidaro situacija, kai savivaldybės administracijos darbuotojai (tarnautojai) tikrina architektų, inžinierių atliktą darbą, ir išdavusi SLD tampa atsakinga už jo teisėtumą. Ataskaitoje nurodyta, kad „Savivaldybės nurodė, kad iš viso statinio projekto atitiktų nustatytiems reikalavimams tikrina 223 valstybės tarnautojai, iš jų atestuoti – trečdalis (29 proc.). Beveik pusė (29, arba 48 proc.) savivaldybių nurodė, kad atestuoti specialistai nedalyvauja išduodant statybos leidimą <...>.“³⁸ Remiantis tokiais apklausų rezultatais, kyla pagrįstų abejonių dėl savivaldybių darbuotojų (tarnautojų) kompetencijų bei tinkamo funkcijų pasiskirstymo tikrinant STR 5 priede nurodytą informaciją. Audito ataskaitoje pateikta labai įdomi statistika, kuri pateikta 1 lentelėje „Savivaldybės darbuotojams tenkantis krūvis išduodant statybas leidžiantį dokumentą 2018 m. duomenimis.“³⁹

Savivaldybės	Savivaldybių darbuotojų, dalyvaujančių leidimo išdavimo procese, skaičius	Išduota statybas leidžiančių dokumentų per 2018 m.	Vidutiniškai vieno darbuotojo išduotų statybas leidžiančių dokumentų skaičius per metus	Vidutiniškai vieno darbuotojo išduotų statybas leidžiančių dokumentų skaičius per 10 d. d.	Vidutiniškai vienam darbuotojui per 10 d. d. tenka atlikti procedūrų
Iš viso	223	14 462	65	2,6	982,8
Vilniaus m.	28	2 411	86	3,4	1285,2
Kauno m.	4	1 299	325	13	4914

1 lentelė. Savivaldybės darbuotojams tenkantis krūvis išduodant statybas leidžiantį dokumentą, 2018 m. duomenimis

(Šaltinis: 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaita „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ Nr. VA-2)

Remiantis pateiktais duomenimis nesunku pastebėti, koks didelis yra savivaldybių darbuotojų krūvis ir privalomų atlikti tikrinimų skaičius. Tokie rodikliai bei kvalifikacijos trūkumas gali lemti žmogiškosios klaidos faktorių, didinti rizikas dėl neefektyvaus funkcijų vykdymo, laiko planavimo ir korupcijos. Dėl netinkamo savivaldybių administracijos darbuotojų (tarnautojų) funkcijų atlikimo Lietuvos Respublikos teismams taip pat tenka spręsti SLD teisėtumo klausimus. Kaip pavyzdį galima paminėti 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos priimtą sprendimą administracinėje

³⁷ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaitoje „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ . *supra note*, 26.

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

byloje Nr. eI-219-283/2019.⁴⁰ Faktinės aplinkybės – 2015 m. gegužės 18 d. AB „Klaipėdos nafta“ patikslintu skundu prašė panaikinti atsakovės – Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos UAB „Krovinių terminalas“ 2014 metais išduotą SLD. Teismas ieškovo skundą tenkino – SLD panaikino, savo sprendimą grįsdamas šiais argumentais:

1) „Savivaldybės administracija, nagrinėdama statybos leidimo išdavimo klausimą ir vykdydama Statybos statymo 23 straipsnio 12 dalyje bei STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 9 priedo „Tikrinančių projektus subjektų kompetencijos sritys“ 1.15 punkte (Aplinkos ministro 2014 m. gegužės 2 d. įsakymo Nr. D1-398 redakcija) nustatytus veiksmus, privalėjo konstatuoti, kad nors formaliai Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 1998 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 215 nustatyta sanitarinė apsaugos zona, kaip Sąlygose apibrėžta gaminių ir komunalinių objektų sanitarinė apsaugos ir taršo poveikio zona, apimanti UAB „Krovinių terminalas“ nuomojamą žemės sklypą Nr. 1, kuriame projektuojami statiniai, į Nekilnojamojo turto registrą neįrašyta, tačiau į ją rengiant Projektą buvo atsižvelgiama. Savivaldybės administracija neįvykdė STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 9 priedo „Tikrinančių projektus subjektų kompetencijos sritys“ 1.15 punkto reikalavimo, nepatikrino ir nenustatė, kad statytojo UAB „Krovinių terminalas“ žemės sklypui, gretimam žemės sklypui, kurį nuomoja AB „Klaipėdos nafta“, Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimais nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, kurios buvo aptariamoms Projekto sprendiniuose, į Nekilnojamojo turto registrą neįrašytos. Teismo vertinimu, Projekte suprojektuoti statiniai (rezervuarų parkas su technologine siurbline, naftos iškrovimo rezervuaras, autotransporto užpylimo/išpylimo postas ir kt.) patenka į Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 1998 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 215 AB „Klaipėdos nafta“ nustatytą sanitarinę apsaugos zoną.“⁴¹ Siekiant aiškumo būtina paminėti, kad 2020 m. balandžio 1 d. nutartimi⁴² LVAT ši argumentą pripažino nepagrįstu, tačiau sprendimą administracinėje byloje Nr. eI-219-283/2019 paliko nepakeistą dėl aplinkybių, kurios bus nurodytos toliau šiame baigiamajame darbe.

2) „Projekte suprojektuotų statinių ir AB „Klaipėdos nafta“ nuosavybės teise valdomų pastatų, esančių Klaipėdoje, (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini), atstumai yra mažesni nei RSN 157-94 nurodyti norminiai atstumai, ir kad ši aplinkybė buvo žinoma UAB „Krovinių terminalas“. UAB „Krovinių terminalas“, kaip statytoja, privalėjo laikytis STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 6 punkto (2013 m. gruodžio 9 d. įsakymo

⁴⁰ 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos sprendimas civilinėje byloje Nr. eI-201-283/2019. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=130d6eb3-c4fe-4fd6-998c-76cedfbfe57f>.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² 2020 m. balandžio 1 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e7fa3a8c-1253-4390-8a02-7120b4e0daa2>.

Nr. D1-914 redakcija) reikalavimų ir kartu su Savivaldybės administracijai teikiamu prašymu išduoti statybą leidžiantį dokumentą pateikti ir AB „Klaipėdos nafta“ rašytinį pritarimą Projektui. Nustatyta, kad AB „Klaipėdos nafta“ tokio pritarimo nėra davusi. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, daroma išvada, kad Savivaldybės administracija Statybos leidimą išdavė, pažeisdama STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 6 punkto (2013 m. gruodžio 9 d. įsakymo Nr. D1-914 redakcija) reikalavimą.“⁴³

3) „Savivaldybės administracija nesilaikė Statybos statymo 23 straipsnio 12 dalies 3 punkto ir 13 dalies, STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 9 priedo „Tikrinančių projektus subjektų kompetencijos sritys“ 1.15 punkto (Aplinkos ministro 2014 m. gegužės 2 d. įsakymo Nr. D1-398 redakcija), STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ 6 punkto (2013 m. gruodžio 9 d. įsakymo Nr. D1-914 redakcija) nuostatų ir Statybos leidimą išdavė, nesant AB „Klaipėdos nafta“ rašytinio pritarimo Projektui, kurį UAB „Krovinių terminalas“ privalėjo pateikti kartu su prašymu išduoti statybą leidžiantį dokumentą.“⁴⁴ Aptarta tik viena iš daugelio bylų ir Teismo priimtų sprendimų (išsamesnė teismų praktikos analizė bus atlikta tolesnėse šio baigiamojo darbo dalyse), padedantis suprasti praktines savivaldybės administracijos darbuotojų (tarnautojų) funkcijų įgyvendinimo spragas.

Dar viena SLD išdavimo procese dalyvaujanti viešojo administravimo institucija – saugomų teritorijų direkcijos. Remiantis SĮ 23 str. 6 d. 2 p. saugomų teritorijų direkcija, gavusi savivaldybės administracijos atstovo paraišką, parengia specialiuosius saugomos teritorijos tvarkymo ir apsaugos reikalavimus, taikomus konkrečiam projektuojamam statiniui, sklypui ar teritorijai konservacinės apsaugos prioriteto teritorijoje ar kompleksinėje saugomoje teritorijoje.⁴⁵ Toliau STR 5 priede reglamentuota saugomų teritorijų direkcijų kompetencija tikrinant kartu su prašymu išduoti SLD pateiktus dokumentus – „Saugomų teritorijų direkcijos tikrina statinio projektus statinių, suprojektuotų valstybiniuose parkuose, saugomų teritorijų direkcijoms priskirtuose valstybiniuose draustiniuose, valstybiniuose rezervatuose, biosferos rezervatuose, gamtos paveldo objekto, valstybinio parko, valstybinio rezervato, draustinio ar biosferos rezervato buferinės apsaugos zonose, Europos ekologinio tinklo „Natūra 2000“ teritorijoje. STT atliko 2016–2019 metų laikotarpio korupcijos rizikos analizę saugomų teritorijų direkcijų veiklos srityse ir nustatė, kad:

⁴³ 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos sprendimas civilinėje byloje Nr. eI-201-283/2019. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=130d6eb3-c4fe-4fd6-998c-76cedfbfe57f>>.

⁴⁴ 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos sprendimas civilinėje byloje Nr. eI-201-283/2019. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=130d6eb3-c4fe-4fd6-998c-76cedfbfe57f>>.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 24 str. 6 d. *Valstybės žinios*, 1996-04-10, Nr. 32-788. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/asr>>.

1) SLD išdavimo sistemoje susidaro galimybės neįtraukti subjektų, privalančių išduoti specialiuosius reikalavimus ar tikrinti projektų sprendinius. Esamas teisinis reguliavimas neužkerta kelio, kai SLD išduodamas be saugomos teritorijos direkcijos dalyvavimo, kai toks dalyvavimas būtinas.

2) Saugomų teritorijų direkcijos atsisako išduoti specialiuosius reikalavimus, kadangi skirtinguose kadastruose ir registruose nurodomi duomenys nesutampa. Remiantis direkcijų ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos atstovų paaiškinimais, daroma išvada, kad tokia situacija susiklosto, kai savivaldybių darbuotojai remiasi tik statytojo pateikiamais nekilnojamojo turto kadastro ir registro centrinio duomenų banko išrašais, o direkcijos vadovaujasi saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis. Šiuo konkrečiu atveju verta prisiminti aukščiau šiame baigiamajame darbe aptartą situaciją, kad viešojo administravimo subjektai patys nesinaudoja valstybės registrų ir kadastrų duomenimis, nebendradarbiauja su kitais viešojo administravimo subjektais, kad patys galėtų gauti aktualius duomenis bei informaciją.

3) Kiekviena saugomų teritorijų direkcija yra savarankiškas juridinis asmuo, kurios veiklą kontroliuoja Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. Nepaisant to, pati Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba SLD išdavimo procese nedalyvauja, jai taip pat nėra suteikti įgaliojimai tikrinti, kokius specialiuosius reikalavimus išdavė, kokiems projektiniams sprendiniams pritarė kiekviena atskira direkcija. Dėl šios priežasties lieka neišspręstas saugomų teritorijų direkcijų kontrolės klausimas.⁴⁶ Tikslinga paminėti, kad teismuose dažniausiai nagrinėjami ginčai dėl saugomų teritorijų direkcijų specialistų atsisakymo pritarti statinio projektui, o ne dėl atliktų derinimų pažeidžiant teisinį reguliavimą ar viršijant suteiktas teises.

Dar vienas viešojo administravimo subjektas, pagal kompetencijas ir gavęs savivaldybės administracijos atstovo paraišką, turintis išduoti specialiuosius paveldosaugos reikalavimus, taikomus kultūros paveldo objektui ar jo teritorijai, yra Kultūros paveldo departamentas. Kaip pastebėjo Audronė Dziegoraitienė, „kultūros paveldo svarba ir būtinybė ją išsaugoti yra įtvirtinta LR Konstitucijoje – „Valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų paminklų bei vertybių apsauga <...> Lietuvos Respublikai išimties tvarka priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai.“⁴⁷ Remiantis STR 5 priede nustatytu reguliavimu,

⁴⁶ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės saugomų teritorijų direkcijų veiklos srityse. Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/02/kra_std-2020-01.docx>.

⁴⁷ Audronė Dziegoraitienė, „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos Lietuvos valstybinio administravimo sistemoje“, *Jurisprudencija*, 2005. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367152456198/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>.

„Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos tikrina statinio projektus kultūros paveldo statinių, taip pat statinių, suprojektuotų kultūros paveldo statinio teritorijoje, kultūros paveldo vietovėje, kultūros paveldo vietovės apsaugos zonoje, saugomoje kultūrinėje teritorijoje (kultūriniame arba kompleksiniame (kraštovaizdžio) draustinyje, istoriniame nacionaliniame, istoriniame regioniniame parke) esančiuose statiniuose; užtikrindamas Aplinkos apsaugos įstatymo [8.45] 15 straipsnio 7 dalies reikalavimų įgyvendinimą, pagal kompetenciją tikrina, kad šiame punkte nurodytų statinių, kuriuose bus vykdoma ūkinė veikla, kuriai pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo [8.14] nuostatas atliktas poveikio aplinkai vertinimas arba atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, projektuose įgyvendintos PAV sprendime nustatytos sąlygos ir suprojektuotos PAV sprendime ir (ar) atrankos išvadoje numatytos priemonės reikšmingam neigiamam poveikiui kultūros paveldui ir aplinkai sumažinti ir (ar) jį kompensuoti.“⁴⁸ Kaip ir analizuojant saugomų teritorijų direkčių funkcijų vykdymo užtikrinimo spragas, taip ir šiuo atveju yra susiduriama su netinkamu subjektų, turinčių pritari stovybos projekto sprendiniams, dalyvavimu išduodant SLD užtikrinti. Jau minėtoje Ataskaitoje yra nurodyta, kad 2015–2018 metų laikotarpiu iš visų, pripažintų neteisėtais SLD, 5 atvejais savivaldybės administracijos neįtraukė Kultūros paveldo departamento.⁴⁹ Taip pat nustatyta atveju, kai per teisės aktuose nustatytą terminą Kultūros paveldo departamentas nepatikrino stovybos projekto, todėl IS „Infostatyba“ sugeneravo automatinį pritarimą. 2017 m. gruodžio 12 d. Vilniaus apygardos teismas nutartyje pažymėjo, kad: „Bylą nagrinėjant pirmoje instancijoje nustatyta ir esantys rašytiniai įrodymai patvirtina, kad projektinė dokumentacija Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – KPD) nebuvo patikrinta, kaip to reikalauja teisės aktų nuostatos. IS „Infostatyba“ duomenimis, 2015-07-16 patikrinus su pirminiu prašymu išduoti stovybos leidimą pateiktą projektą, KPD projektui nepritarė ir nurodė šias pastabas: „1) projekte numatytas aukštų (cokolinis + 4 aukštai) skaičius neatitinka detaliajame plane, patvirtintame Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2012-02-08 sprendimu Nr. 1-440 (toliau – DP), numatyto – 2 aukštai su mansarda; 2) viršijamas DP leidžiamas aukštis iki karnizo, kuris turi būti 8,50 m.“ Statytojui pateikus pakartotinį prašymą ir KPD gavus paraišką tikrinti projektą, projektui buvo pritarė 2015-08-31 automatiškai, kadangi projektas nebuvo patikrintas laiku.“⁵⁰

⁴⁸ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *supra note*, 12.

⁴⁹ 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaitoje „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“. *supra note*, 26.

⁵⁰ 2017 m. gruodžio 12 d. Vilniaus apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1590-661/2017. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f570e71b-3fde-48a2-8f34-38aca9b93a7e>>.

Toliau nuosekliai analizuojant STR 5 priedą turi būti aptariama ir Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) kompetencija. Inga Genytė ir Algirdo Juozulyno teigimu, „Žmogaus sveikata, jo gyvenimo kokybė neatsiejama nuo fizinės aplinkos <...>. Įvairūs aplinkos veiksniai – nesaugi aplinka, būsto kokybė, planavimo sprendiniai, triukšmas, oro teršalai, sanitarija veikia gyventojų sveikatą.“⁵¹ Pritartina I. Genytės ir A. Juozulyno nuomonei dėl visuomenės sveikatos ir planavimo, projektavimo bei statybos ryšio, todėl NVSC kompetencija tikrinant „pastatų ir inžinerinių statinių (sulisiekimo komunikacijų, išskyrus: vandens uostų statinius (molus, užtvėriamąsias dambas ir šalinimus), kitus transporto statinius (pėsčiųjų tiltus, pralaidas, lynų kelius, atramines sienutes, praginas, gyvūnijos atitvarus, iešmines pervadas, platformas, pridengtas ir požemines perėjas); inžinerinių tinklų: naftos tinklų (naftos perdirbimo įrenginių, naftos ir naftos produktų terminalų ir saugyklų), dujų tinklų (dujotiekių) (suskystintų gamtinių dujų įrenginių ir (arba) gamtinių dujų saugyklų), 330 kW ir didesnės įtampos elektros tinklų; kitų statinių: hidrotechnikos statinių (išskyrus užtvankas, dambas, vandens pralaidas, kanalus, krantosaugos statinius, tvenkinius, jūros naftos ir dujų gavybos statinius, akvedukus, bunas), sporto paskirties inžinerinių statinių, kitos paskirties statinių (išskyrus stebėjimo bokštus, tvoras, rampas, pavėsines (pagal konstrukciją priskiriamas inžineriniams statiniams), stogines, atramines sienutes, voljerus)) statybos ir rekonstravimo projektų, pastatų atnaujinimo (modernizavimo) projektų, ypatingųjų ir neypatingųjų statinių, kultūros paveldo statinių kapitalinio remonto projektų, pastato (patalpos, patalpų) ar inžinerinio statinio paskirties keitimo projekto, kai atliekami statinio paprastojo remonto darbai arba neatliekami jokie statybos darbai, atitiktų visuomenės sveikatos saugos teisės aktų nustatytiems reikalavimams“⁵² turi būti ne deklaratyvi, o realiai ir ypač tiksliai įgyvendinama. Atlikus teismų praktikos apžvalgą pastebėta, kad ginčų dėl NVSC darbuotojų atliktų statybos projektų derinimo nekyla (arba kyla labai retai). Būtų galima daryti išvadą, kad rengiant statybos projektus yra laikomasi teisinio reguliavimo, tačiau tai toli gražu nereiškia, kad šis viešojo administravimo subjektas tinkamai vykdo jam pavestas funkcijas. Ir visuomenės informavimo priemonėse,⁵³ ir teismų praktikoje galima rasti atvejų, kai statybos projekto sprendiniai įgyvendinti netinkamai, o NVSC specialistai patvirtina apie

⁵¹ Inga Genytė ir Algirdas Juozulynas „Visuomenės sveikatos ir architektūros savasties aspektai“, *Sveikatos mokslai*, 2011. Prieiga per internetą: <<https://sm-hs.eu/wp-content/uploads/2019/02/132-440-1-PB.pdf>>.

⁵² 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12.

⁵³ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos interneto tinklapyje viešai prieinama informacija apie Kauno apygardos teismo priimtą sprendimą, kuriuo kaltu dėl kyšininkavimo pripažintas Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Alytaus departamento Druskininkų skyriaus vedėjas A. A už statybos užbaigimo akto pasirašymą priėmęs 200 Eur dydžio kyšį. Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/2018/nuteistas-nacionalinio-visuomenes-sveikatos-centro-druskininku-skyriaus-vedejas:2613>.

tinkamą statybos projektų įgyvendinimą. Tai nėra šio baigiamojo darbo objektas, todėl plačiau šis klausimas nagrinėjamas nebus, tačiau siekiant nuosekliai atskleisti viešojo administravimo subjektų funkcijas ir jų įgyvendinimo ypatumus būtina paminėti, kad su visuomenės sveikata susijusios nuostatos ir reguliavimas turi deklaratyvumo požymių ir nėra tinkamai įgyvendinami.

Specifine ir labai konkrečia veiklos apimtimi pasižymintis Radiacinės saugos centras tikrina statinio projektus statinių, kuriuose numatyta:

„5.1. gaminti, naudoti, prekiauti, saugoti, montuoti, prižiūrėti, perdirbti jonizuojančios spinduliuotės šaltinius, tvarkyti (surinkti, rūšiuoti, apdoroti, laikyti, perdirbti, saugoti, nukenksminti) radioaktyvias atliekas;

5.2. veikla, kurios metu naudojamos arba gali susidaryti medžiagos, turinčios gamtinių radionuklidų, kurių sąrašą tvirtina Radiacinės saugos centras ir kurių kiekiai gali sudaryti sąlygas 1 mSv per metus viršijančiai apšvitai“⁵⁴. Svarbu atkreipti dėmesį, kad teismų praktikos analizė nepadėjo nustatyti ir atskleisti dažniausiai pasitaikančių Radiacinės saugos centro specialistų funkcijų įgyvendinimo SLD išdavimo procese ypatumų, kadangi darbo autorei nepavyko rasti nė vieno teismo sprendimo ir (ar) nutarties šioje radiacinės saugos centro veikloje. Be to, atsakymas į darbo autorės išsiųstą užklausą dėl vykdomų funkcijų praktinio įgyvendinimo statinių statybos projektų derinimo procese nebuvo gautas.

Analogiška situacija yra ir su dar dviem viešojo administravimo subjektais – LR Susisiekimo ministro įgaliota įstaiga, kuri atsakinga už geležinkelių transporto eismo saugą, ir Neįgaliųjų reikalų departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jo įgaliota institucija, kuri tikrina žmonėms su negalia svarbių statinių projektus. Nurodytų viešojo administravimo subjektų įgaliojimai SLD išdavimo procese yra įtvirtinti STR 5 priedo „Statinio projektus tikrinančių subjektų kompetencijos sritys“ 5 ir 6 punktuose. Verta atkreipti dėmesį, kad įgaliojimai yra aprašyti labai siaurai ir nekonkrečiai, apsiribojant lakoniškomis frazėmis: „<...> tikrina žmonėms su negalia svarbių statinių projektus“.⁵⁵ Vertinant įtvirtintą teisinį reguliavimą susidaro įspūdis, kad Neįgaliųjų reikalų departamento ar LR Susisiekimo ministro įgaliotos įstaigos specialistai, derindami jiems pateiktus statybos projektus, vadovaujasi tik savo nuožiūra, kompetencija ir asmeninėmis savybėmis. Teisinis reguliavimas negali leisti sukurti situacijų, kai ta pati situacija yra vertinama skirtingai, tačiau atsižvelgiant į tokias lakoniškas įstatymo leidėjo suformuotas nuostatas, kai derinimas priklauso tik nuo konkretaus specialisto asmeninių savybių, sunku ir įsivaizduoti kitokį vertinimą. Aiškumo tikslais reikėtų paminti, kad teismų praktikos SLD išdavimo ar statinių statybos projektų derinimo klausimais darbo autorei rasti nepavyko.

⁵⁴ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12.

⁵⁵ *Ibid.*

Šiek tiek kitokia situacija yra su Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) atliekamu statinių, kuriuose bus vykdoma ūkinė veikla, kuriai atliktas poveikio aplinkai vertinimas arba atranka, projektų derinimu. Nors STR 5 priedo 8 dalyje AAA įgaliojimai taip pat aprašyti labai siaurai ir nekonkrečiai, tačiau galima rasti daugiau teismų praktikos ir remtis kitais teisės aktais, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu. Remiantis atlikta teismų praktikos analize galima daryti išvadą, kad ginčai kyla dėl poros priežasčių: 1) dėl AAA atsisakymo pritarti statinių projektui; 2) dėl priimtų sprendimų, remiantis poveikio aplinkai vertinimu. 2018 m. gegužės 23 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė nutartį administracinėje byloje Nr. eA-28-492/2018⁵⁶ dėl: 1) Aplinkos apsaugos agentūros Taršos prevencijos ir leidimų departamento Alytaus skyriaus 2014 m. spalio 15 d. sprendimo Nr. (15.1)-A4-6114 panaikinimo; 2) 2015 m. rugsėjo 3 d. Varėnos rajono savivaldybės administracijos išduoto SLD panaikinimo; 3) Aplinkos apsaugos agentūros 2016 m. sausio 26 d. sprendimo Nr. (28.1)-A4-749 panaikinimo; 4) 2016 m. sausio 26 d. Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimo panaikinimo; 4) kreipimosi į LR Konstitucinį Teismą. Pareiškėjo apeliacinis skundas buvo atmestas, o LVAT padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas iš esmės tinkamai apibrėžė nagrinėjamos bylos ribas, nustatė visas aplinkybes, reikšmingas suinteresuotos visuomenės teisių ir interesų apsaugai užtikrinti, teisingai aiškino ir taikė ginčo teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas bei priėmė teisėtą, pagrįstą sprendimą.

Remiantis SĮ ir STR, kitas viešojo administravimo subjektas, dalyvaujantis SLD išdavimo procese, – Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos, tačiau siekiant aiškumo, būtina paminėti, kad nuo 2019 m. liepos 1 d. Valstybinė energetikos inspekcija prijungta prie Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, įkuriant Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą (toliau – VERT). Remiantis STR 5 priedo 9 dalimi, VERT (buvusi Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos) „tikrina daugiabučių namų kapitalinio remonto projektus ir paprastojo remonto aprašus (tikrinami funkciniai ir technologiniai projektų sprendiniai, su jais susiję techniniai rodikliai ir energetikos įrenginių techninės charakteristikos), kai pertvarkoma daugiabučio namo ar jo dalies šildymo ir apsirūpinimo karštu vandeniu bendroji inžinerinė sistema (keičiamas šildymo būdas, atsijungiama nuo (prisijungiama prie) šilumos tiekimo inžinerinių tinklų) ir šių naujai statomų ar rekonstruojamų energetikos objektų (statinių) projektus: elektrinių ir katilinių; 110 kV ir didesnės įtampos perdavimo tinklų ir jų priklausinių; gamtinių dujų sistemų; gamtinių dujų saugyklų; suskystintųjų gamtinių dujų importo, eksporto terminalų bei saugyklų; magistralinių

⁵⁶ 2018 m. gegužės 23 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-28-492/2018. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=147e0c08-64a3-4751-a585-5e2295e9adfe>>.

naftotiekių, produktotiekių; naftos perdirbimo įrenginių; naftos ir naftos produktų terminalų bei saugyklų; šilumos tiekimo tinklų ir jų priklausinių“⁵⁷. Įgyvendindami jiems pavestas funkcijas VERT specialistai taip pat privalo vadovautis 2019 m. liepos 19 d. Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nutarimu Nr. O3E-251 „Dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos atstovų dalyvavimo statinių naujos statybos, rekonstravimo, atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto projektų ir paprastojo remonto aprašų patikrinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“.⁵⁸

Apibendrinant pateiktą viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių SLD išdavimo procese, veiklos teisinį reguliavimą bei praktinio įgyvendinimo ypatumus galima daryti šias išvadas:

- 1) Viešojo administravimo subjektų funkcijos SLD išdavimo procese įgyvendinamos netinkamai, pavyzdžiui, statybos projektų derinimui priskiriami ne visi privalomi viešojo administravimo subjektai, o tai gali lemti SLD neteisėtumą.
- 2) Viešojo administravimo subjektų funkcijos nėra susistemintos, dalies viešojo administravimo subjektų įgaliojimai pateikti lakoniškai, didelė disproporcija tarp skirtingiems viešojo administravimo subjektams priskirtų įgaliojimų skaičiaus. Pavyzdžiui, Savivaldybių administracijoms priskirta atlikti net 24 veiksmus (funkcijas) ir jie aprašyti išsamiai. Bet Neįgaliųjų reikalų departamento ar Susisiekimo ministro įgaliotos įstaigos, atsakingos už geležinkelių transporto eismo saugą, konkrečios funkcijos iš viso nėra nurodytos, o apsiribota lakoniškais paaiškinimais: „Tikrinimas atliekamas pagal geležinkelių transporto saugai svarbius kriterijus susisiekimo ministro įgaliotos įstaigos, atsakingos už geležinkelių transporto eismo saugą, nustatyta tvarka.“⁵⁹
- 3) Teismų praktikos analizė atskleidė, kad didžioji dalis viešojo administravimo subjektų susiduria su jiems suteiktų įgaliojimų praktinio įgyvendinimo problemomis SLD išdavimo procese. Aktualios teismų praktikos galima rasti dėl savivaldybių administracijos, Kultūros paveldo departamento veiklos, saugomų teritorijų direkčių ir Aplinkos apsaugos agentūros specialistų veiklos.

⁵⁷ 2016 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-878 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“. *Supra note*, 12.

⁵⁸ 2019 m. liepos 19 d. Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nutarimu Nr. O3E-251 „Dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos atstovų dalyvavimo statinių naujos statybos, rekonstravimo, atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto projektų ir paprastojo remonto aprašų patikrinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“. Paskelbta TAR, 2019-07-22, Nr. 11994. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/Oef811a2acb411e9b43db72f2154cfa0/asr>>.

⁵⁹ *Ibid.*

3.2. Teismų praktika dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo ar pripažinimo negaliojančiu (išduotu neteisėtai)

Teismų praktiką, susijusią su statybas leidžiančio dokumento išdavimu, galima skirti į dvi grupes: 1) Teismų praktika dėl išduoto statybas leidžiančio dokumento pripažinimo negaliojančiu (išduotu neteisėtai) ir 2) Teismų praktika dėl viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, atsisakymo derinti pateiktą statinio statybos projektą ir išduoti SLD. Atsižvelgiant į nurodytas grupes ir bus plačiau analizuojama teismų praktika.

3.2.1. Teismų praktika dėl išduoto statybas leidžiančio dokumento pripažinimo negaliojančiu (išduotu neteisėtai)

i) 2018 m. vasario 28 d. Kauno apylinkės teismas priėmė sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-1083-848/2018 ir tenkino VTPSI prie LR Aplinkos ministerijos ieškinį – panaikino atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos 2015 m. spalio 16 d. išduotą rašytinį pritarimą statinio projektui Nr. RPP-21-151016-00973⁶⁰. Nurodytoje byloje ieškovė VTPSI prašė teismo: 1) panaikinti atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos 2015 m. spalio 16 d. atsakovui išduotą rašytinį pritarimą statinio projektui; 2) įpareigoti atsakovą per 3 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos pertvarkyti projektinę dokumentaciją, nurodant tinkamą atliekamų statybos darbų rūšį, pateikti visus atitinkamai statybos rūšiai privalomus turėti dokumentus ir gauti SLD; 3) jeigu per 3 mėnesius SLD nebus gautas, įpareigoti atsakovą per 2 mėnesius nuo 3 mėnesių termino pabaigos savo lėšomis išardyti pertvarkytas ir perstatytas statinio dalis, sutvarkyti statybvietę. Teismas ieškinį tenkino ir savo sprendimą grindė šiais argumentais: 1) iš byloje surinktų rašytinių įrodymų visumos matyti, kad iš esmės yra atliekami rekonstrukcijos darbai, po kurių pastato plotas nuo 117,65 kv. m padidėjo iki 122,73 kv. m; 2) pastato projekto sprendiniai priskiriami statinio rekonstravimui ir jiems yra privalomas SLD – leidimas rekonstruoti pastatą; 3) SLD – leidimui rekonstruoti pastatą būtina gauti statinio ir žemės sklypo bendraturčių sutikimą, o bylos šalys pripažino, kad toks sutikimas nebuvo gautas. Atsižvelgiant į tai, VTPSI ieškinys patenkintas, o 2015 m. spalio 16 d. rašytinis pritarimas statinio projektui panaikintas.

ii) 2020 m. spalio 28 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartimi administracinėje byloje Nr. eA-3153-624/2020 atmetė Vilniaus miesto savivaldybės administracijos apeliacinį skundą ir paliko galioti 2019 m. lapkričio 28 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą, kuriuo buvo panaikintas 2015 m. sausio 23 d. išduotas

⁶⁰ 2018 m. vasario 28 d. Kauno apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-1083-848/2018. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=9e359c4a-463b-44d5-a3e6-41840c20cfa6>>.

rašytinis pritarimas statinio projektui⁶¹. Aptariamoje byloje Teismas nustatė, kad VTPSI kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą prašydama: 1) panaikinti atsakovo – Vilniaus miesto savivaldybės administracijos – 2015 m. sausio 23 d. atsakovui – UAB „Medicinos banko lizingui“ – išduotą rašytinį pritarimą statinio projektui; 2) panaikinti 2015 m. sausio 26 d. deklaraciją apie statybos užbaigimą/ paskirties keitimą; VTPSI savo prašymą grindė šiais argumentais: 1) 2019 m. birželio 7 d. parengtu SLD išdavimo teisėtumo, prisijungimo sąlygų ir specialiųjų reikalavimų išdavimo terminų laikymosi patikrinimo aktu nustatyta, kad atsakovas su prašymu išduoti SLD pateikė ne visus privalomus dokumentus, t. y. nebuvo pateiktas (negautas) statinio bendraturčių sutikimas; 2) 2015 m. sausio 5 d. daugiabučio namo savininkų bendrijos „Amatų kiemas“ bendrijos narių balsavimo raštu balsų skaičiavimo komisijos protokole nurodyta, kad sprendimas nepriimtas ir todėl negali būti laikomas statinio bendraturčių sutikimu. Teismas nurodė, kad atsakovo tarnautojas pagal kompetenciją privalėjo patikrinti, ar statytojas kartu su prašymu išduoti SLD pateikė visus privalomus pateikti dokumentus, ir įsitikinti, kad jame išreikštas įstatymo reikalaujamas sutikimas. Teismas pažymėjo, kad atsakovas padarė nepagrįstas išvadas, kad protokolas ir elektroninėmis komunikacijomis vykdytas susirašinėjimas su buto savininke gali būti laikomi statinio bendraturčių sutikimais Statybos įstatymo prasme. LVAT konstatavo, kad: 1) apeliacinio skundo argumentai yra deklaratyvūs, grindžiami iš esmės nepagrįstais teiginiais; 2) apeliacinis skundas atmetas, kadangi jame nurodyti argumentai nesuteikia pagrindo panaikinti 2019 m. lapkričio 28 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimo.

iii) 2016 m. gruodžio 21 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimu pripažintas negaliojančiu 2008 m. rugsėjo 5 d. išduotas statybos leidimas Nr. NS/942/08-1008⁶². Nurodytoje byloje VTPSI kreipėsi į teisumą prašydama: 1) pripažinti negaliojančiu atsakovės – Vilniaus miesto savivaldybės administracijos – 2008 m. rugsėjo 5 d. išduotą statybos leidimą Nr. NS/942/08-1008; 2) įpareigoti atsakovę – VšĮ „Maskvos kultūros ir verslo centras – Maskvos namai“ per 1 metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos pagal reikiamai pertvarkytą dokumentaciją, gavus naują SLD, pertvarkyti statinį; 3) atsakovei per nustatytą terminą nepertvarkius statinio, įpareigoti ją per 6 mėnesius savo lėšomis statinį nugriauti, statybvietę sutvarkyti; 4) atsakovei per nustatytą terminą neįvykdžius teismo sprendimo, leisti VTPSI nugriauti statinį ir sutvarkyti statybvietę, išlaidas išieškant iš atsakovės. Atsakovė – Vilniaus miesto savivaldybės administracija, prašo ieškinį tenkinti. Atsakovė atsiliepimu į ieškinį prašė:

⁶¹ 2020 m. spalio 28 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3153-624/2020. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiseska/tekstas.aspx?id=eecdbe22-ac07-4b56-883a-5689d36765e1>>.

⁶² 2016 m. gruodžio 21 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-27868-912/2016. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiseska/tekstas.aspx?id=d90ce81d-aa7f-4225-a382-1e01a2b77be5>>.

1) atmesti ieškinio reikalavimą dėl SLD panaikinimo pritaikius ieškinio senaties terminą; 2) kitus ieškinio reikalavimus tenkinti iš dalies – įpareigoti statytoją per 3 metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos pertvarkyti statinį pagal tinkamai parengtą projektinę dokumentaciją. Atsižvelgiant į tai, kad tarp bylos šalių nėra ginčo dėl nustatytų statinio statybos projekto sprendinių bei atliktų statybos darbų pažeidimų, teismas VTPSI ieškinį tenkino iš dalies, t. y.: 1) pripažino negaliojančiu 2008 m. rugsėjo 5 d. išduotą statybos leidimą Nr. NS/942/08-1008; 2) įpareigojo atsakovę per trejus metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos pagal reikiamai pertvarkytą dokumentaciją, gavus naują statybą leidžiantį dokumentą, pertvarkyti statinį; 3) atsakovei per nustatytą terminą nepertvarkius statinio, įpareigojo ją per 6 mėn. savo lėšomis nugriauti statinį ir sutvarkyti statybviетę; 4) atsakovei per nustatytą terminą neįvykdžius teismo sprendimo, leisti VTPSI nugriauti statinį ir sutvarkyti statybviетę, išlaidas išieškant iš atsakovės.

3.2.2. Teismų praktiką dėl viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, atsisakymo derinti pateiktą statinio statybos projektą ir išduoti SLD

i) 2017 m. gegužės 11 d. Šiaulių apygardos administracinio teismo sprendimu administracinėje byloje Nr. I-179-621/2017 nuspręsta iš dalies tenkinti pareiškėjo skundą ir panaikinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento Radviliškio rajono agentūros 2016 m. spalio 4 d. raštą Nr. S-R-2019(7.25) ir Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2016 m. spalio 12 d. raštą Nr. S-324-(19.20) ir perduoti Radviliškio rajono savivaldybės administracijai pareiškėjo prašymą nagrinėti iš naujo⁶³. Teismas pareiškėjo skundą tenkino iš dalies ir panaikino Šiaulių RAAD Radviliškio rajono agentūros 2016 m. spalio 4 d. raštą Nr. S-R-2019(7.25) ir Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2016 m. spalio 12 d. raštą Nr. S-324-(19.20) ir perdavė Radviliškio rajono savivaldybės administracijai pareiškėjo prašymą nagrinėti iš naujo. Teismas savo sprendimą motyvavo šiais argumentais: 1) Atsakovas, formuluodamas savo nepritirimą projektui, nenurodė, į kokias anksčiau teiktas Šiaulių RAAD Radviliškio rajono agentūros pastabas neatsižvelgta, kokie teisės aktų reikalavimai yra pažeisti, taip pat nepateikė pastabų, kurių pagrindu pareiškėjas turėtų galimybę projektą koreguoti; 2) Šiaulių RAAD Radviliškio rajono agentūros atsisakyme taip pat nenurodyta, kokie projekto sprendiniai nesuderinami su Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų 127.3 punkto reikalavimais; 3) Bylos medžiaga patvirtina, kad tikrinant projektą Šiaulių

⁶³ 2017 m. gegužės 11 d. Šiaulių apygardos administracinio teismo sprendimas administracinėje byloje Nr. I-179-621/2017. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/tekstas.aspx?id=c97062c7-00c9-4f3c-86ea-6232c6c23700>>.

RAAD Radviliškio rajono agentūra nurodydavo vis naujus nepritarimo motyvus, kurie nubuvo nurodyti po ankstesnių patikrinimų.

ii) 2020 m. balandžio 22 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas sprendimu administracinėje byloje Nr. eI3-983/2020 atmetė pareiškėjo skundą / prašymą dėl biudžetinės įstaigos Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcijos 2017 m. gegužės 5 d. sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo pritarti 2012 m. parengtam statybos projektui Nr. 12A-01⁶⁴. 2020 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė nutartį administracinėje byloje Nr. eA-4347-415/2020. Pareiškėjo skundas buvo atmestas, o Teismas konstatavo, kad: 1) NŽT Vilniaus skyrius informavo pareiškėją, jog neturi teisinio pagrindo išduoti sutikimą laisvoje valstybinėje žemėje įrengti aikštelę, todėl pareiškėjas neturi teisinio pagrindo projektuoti bei įrengti poilsio aikštelės valstybinėje žemėje. Šis NŽT priimtas individualus teisės aktas yra galiojantis; 2) Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija pagrįstai vertino, ar pareiškėjas turi teises į žemės sklypą, kuriame suprojektuotas statinys, nes šis juridinę reikšmę turintis faktas, visų pirma, lemia, ar apskritai yra teisinis pagrindas derinimo procedūrose iš esmės vertinti Projekto sprendinių atitiktį parko teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams. Neturint teisių į žemės sklypą, nėra teisinio pagrindo įgyvendinti statytojo teises jokia apimtimi, todėl vien konstatavus faktą, kad „pareiškėjas, teikdamas prašymą dėl Projekto derinimo, nėra valstybinės žemės, kurioje planuojama statyba, teisėtas naudotojas, yra pakankamas teisinis pagrindas atsisakyti pradėti derinimo procedūras Direkcijai suteiktų įgalinimų apimtimi. Teisės į žemės sklypą ir atsakovo kompetencijų santykį aiškinant kitaip (taip, kaip nurodo pareiškėjas apeliaciniame skunde (Nutarties 28 p.)), būtų sukurta viešojo administravimo sistemos veiklos teisėtumo imperatyvų neatitinkanti teisinė situacija, kai įgyvendinant statytojo teises siekiant gauti statybą leidžiantį dokumentą būtų nepaisoma jas lemiančių juridinę reikšmę turinčių faktų egzistavimo.“⁶⁵

Remiantis pateikta Lietuvos Respublikos teismų praktika bei atsižvelgiant į ankstesniuose šio baigiamojo darbo skyriuose pateiktus teismų sprendimus bei nutartis galima daryti išvadą, kad:

- 1) Teismuose nagrinėjami ginčai tiek dėl išduotų SLD pripažinimo neteisėtais, tiek dėl viešojo administravimo institucijų atsisakymo išduoti SLD ar derinti pateiktą statinio statybos projektą.
- 2) SLD gali būti pripažįstamas neteisėtu: a) dėl projekto sprendinių neatitikimo teritorijų planavimo dokumentams; b) dėl visų būtinų sutikimų nepateikimo; c) kai SLD išduodamas

⁶⁴ 2020 m. balandžio 22 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-1659-983/2020. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=86b0ce56-a597-4971-b987-5535bf17b3c5>>.

⁶⁵ 2020 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4347-415/2020. Prieiga per internetą: <<http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=84d818d0-158b-42a4-9038-0a37ce3047de>>.

neturint visų privalomų viešojo administravimo institucijų derinimų; d) kai projekto sprendiniai ir pagal jį išduotas SLD neatitinka statybos rūšies; e) kai SLD išduotas statytojo teisių toje teritorijoje neturinčiam asmeniui ir kita.

4. EMPIRINIS TYRIMAS DĖL STATYBAS LEIDŽIANČIŲ DOKUMENTŲ IŠDAVIMO PROCEDŪRŲ REGLAMENTAVIMO BEI PRAKTINIO TAIKYMO

Siekiant geriau suvokti statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso bei viešojo administravimo subjektų įgaliojimų ir funkcijų reglamentavimo ypatumus, išsiaiškinti ir paanalizuoti esamo teisinio reguliavimo praktinio įgyvendinimo iššūkius buvo nuspręsta remtis ne tik teisės aktais bei teismų praktika, tačiau ir atlikti anketinę apklausą. Sukurtos anketinės apklausos nuoroda buvo asmeniškai išsiųsta tik tiems asmenims, kurie savo praktinėje profesinėje veikloje susiduria su statybas leidžiančio dokumento išdavimu, statinio statybos projektų derinimu ar rengimu, konsultacijų teikimu ar atstovaudami palaiko santykius su statybas leidžiančiais dokumentais išduodančiais viešojo administravimo subjektais ir teisme.

Anketinės apklausos tikslas – išsiaiškinti viešojo administravimo institucijų tarnautojų, projektuotojų, architektų ir advokatų nuomonę apie šiuo metu Lietuvoje galiojančią statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso teisinį reguliavimą, jo ypatumus, statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų įgaliojimų įtvirtinimą bei praktinį įgyvendinimą, sulaukti pasiūlymų esamai situacijai pagerinti.

Anketoje pateikti 7 uždaro bei vienas atviro tipo klausimas. Sudarant anketos klausimus pradžioje užduodami bendro pobūdžio klausimai, o po to – pagrindiniai, tyrimo tikslą atspindintys klausimai. Visa respondentams pateikta anketa yra pateikiama šio darbo priede (Priedas Nr. 1). Toliau bus pateikti bei aptarti apklausos rezultatai.

Respondentų statistika:

Iš viso respondentų: 13

Vyrų: 8

Moterų: 5

Vidutinis amžius: 37,5 metai.

1 klausimas: Kokia profesine veikla užsiimate?

Statinių projektavimo veikla	1	 7,7 %
Teritorijų planavimo veikla	0	0 %
Valstybės tarnautojų veikla, įskaitant statybas leidžiančio dokumento išdavimo, panaikinimo ir (arba) statinių projektų derinimo veikla	3	 23,1 %
Konsultavimas projektavimo, statybų ir teritorijų planavimo klausimais	3	 23,1 %

Advokatų praktika	5	 38,5 %
Kita	1	 7,7 %
Iš viso atsakymų	13	

Kiti atsakymai:

*Valstybės tarnautoja

2 klausimas: Kaip vertinate esamą statybas leidžiančių dokumentų išdavimo proceso teisinį reguliavimą?

Statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese nekyla problemų arba kylančios problemos nėra susijusios su teisiniu reguliavimu	1	 7,7 %
Yra tam tikrų teisės aktų trūkumų, lemiančių problemų ar klaidų atsiradimą statybas leidžiančių dokumentų išdavimo procese	9	 69,2 %
Teisinis reguliavimas iš esmės užkerta kelią kokybiškam ir skaidriam statybas leidžiančio dokumento išdavimo procesui	2	 15,4 %
Nesu su juo susipažinęs (-usi) tiek, kad galėčiau įvertinti	1	 7,7 %
Iš viso atsakymų	13	

3 klausimas: Jei manote, kad statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso teisinis reguliavimas turi trūkumų, prašome jus nurodyti (daug galimų variantų)

Teisės aktuose įtvirtintas statinių projektus derinančių viešojo administravimo institucijų sąrašas perteklinis	4	 11,4 %
Teisės aktuose įtvirtintas statinių projektus derinančių viešojo administravimo institucijų sąrašas nepakankamas (statybas leidžiantį dokumentą išduodant, statinių projektus derinant turi dalyvauti daugiau viešojo administravimo institucijų)	1	 2,9 %
Teisės aktuose įtvirtintas kartu su prašymu dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo turimų pateikti papildomų dokumentų sąrašas yra perteklinis	2	 5,7 %
Teisės aktuose įtvirtintas kartu su prašymu dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo turimų pateikti	1	 2,9 %

papildomų dokumentų sąrašas yra nepakankamas		
Viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, įgaliojimai (funkcijos) nėra konkrečiai apibrėžti, trūksta tarpusavio bendradarbiavimo	7	20,0 %
Viešojo administravimo subjektams numatyta (tenka) per didelė atsakomybė dėl statinių projektų tikrinimo, derinimo ir statybas leidžiančio dokumento išdavimo	4	11,4 %
Nustatyti per trumpi terminai pateiktam prašymui dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo patikrinti ir derinti, o tai turi įtakos viešojo administravimo institucijų specialistų atliekamo darbo kokybei	2	5,7 %
Nustatyti per ilgi terminai pateiktam prašymui dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo patikrinti ir derinti (statybas leidžiančio dokumento išdavimo procesas turi būti labiau optimizuotas)	3	8,6 %
Kitiems statybos dalyviams (pvz., architektams, projektuotojams) turėtų tekti daugiau atsakomybės už derinti pateikiamo statinio projekto bei susijusių dokumentų atitikimą teisės aktų reikalavimams	9	25,7 %
Kita	2	5,7 %
Iš viso atsakymų	35	

4 klausimas: Kokia jūsų nuomonė (patirtis) dėl IS „Infostatyba“ teikiamų paslaugų apimties, praktinio naudojimo galimybių? (galimas ne vienas atsakymo variantas)

IS „Infostatyba“ priekaištų neturiu: teikiamų paslaugų apimtis plati, praktinio naudojimo galimybės ir valdymas nesudėtingas, aiškus, o veiklos sutrikimų ar klaidų nepasitaiko	2	13,3 %
Tokia sistema tikrai reikalinga, kadangi statybas leidžiančio dokumento išdavimo procesas vyksta operatyviau, tačiau teikiamų paslaugų apimtis galėtų būti platesnė, sistemos valdymas / naudojimas aiškesnis.	9	60,0 %

Praktikoje su problemomis susiduria tiek viešojo administravimo institucijų specialistai, tiek kiti statybos dalyviai		
IS „Infostatyba“ naudojimo instrukcijos neaiškios, sistema sudėtinga, ilgai trunka projektų ar kitų papildomų dokumentų įkėlimas. Labiau vertinu kontaktinį bendravimą bei statybos projektų derinimą, galimybę pateikti / gauti išsamesnius paaiškinimus ir kt.	2	13,3 %
Nesu susipažinęs (-usi) su IS „Infostatyba“ teikiamomis paslaugomis, naudojimosi instrukcijomis tiek, kad galėčiau vertinti	2	13,3 %
Iš viso atsakymų	15	

5 klausimas: Kokie, jūsų nuomone, teisinio reguliavimo pakeitimai labiausiai prisidėtų prie statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso pagerinimo? (galimas ne vienas atsakymo variantas)

Statybas leidžiančių dokumentų išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų rato išplėtimas	1	4,3 %
Statybas leidžiančių dokumentų išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų rato susiaurinimas	3	13,0 %
Kartu su prašymu išduoti statybas leidžiantį dokumentą turimų pateikti dokumentų sąrašo išplėtimas	1	4,3 %
Kartu su prašymu išduoti statybas leidžiantį dokumentą turimų pateikti dokumentų sąrašo susiaurinimas	4	17,4 %
Statybas leidžiančių dokumentų išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo institucijų funkcijų konkretizavimas	8	34,8 %
Teisinį reguliavimą vertinu teigiamai, tačiau trūksta praktinio jo įgyvendinimo bei viešojo administravimo institucijų atliekamos veiklos kontrolės	4	17,4 %
Kita	2	8,7 %

Iš viso atsakymų	23	
------------------	----	--

Kiti atsakymai:

*Atsakomybės projektuotojams ir projekto ekspertizei stiprinimas; sprendinių detalizavimas.

*Iškreiptas VTPSI vaidmuo statybas leidžiančių dokumentų išdavimo kontrolės procese.

6 klausimas: Prašome pateikti kitus savo pastebėjimus ar pasiūlymus dėl viešojo administravimo institucijų atliekamų funkcijų tinkamo įgyvendinimo statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese ir (arba) kitais su statybas leidžiančio dokumento išdavimu susijusiais klausimais.

i) Trūksta statybos techninių reglamentų išaiškinimų, teisės aktai taikomi individualiai pagal statybos projektą tikrinančio ar SLD išduodančio tikrintojo kompetenciją, patirtį ir kt. Skirtingų savivaldybių ar skirtingų viešojo administravimo subjektų tarnautojai tą pačią ar analogišką situaciją gali įvertinti skirtingai.

ii) Trūksta atsakomybės projektuotojams, ji turėtų būti didesnė.

iii) Statybos projektus derinančioms institucijoms tenka per didelis krūvis.

iv) Suteikti galimybę statytojui (užsakovui) taisyti (papildyti) dokumentus, pateiktus kartu su prašymu išduoti statybas leidžiantį dokumentą derinimo metu.

v) Statybos leidimų išdavimo procedūroje yra per daug žmogiškojo darbo, dėl to atsiranda piktnaudžiavimo, manipuliacijų ar susiklosto kita padėtis, kuo labiau bus automatizuota SLD išdavimo procedūra, tuo skaidresnė ir sklandesnė ji bus. Iš esmės architektams, inžinieriams, ekspertizei ir kitiems dalyviams tenka tiesioginė atsakomybė; turėtų likti tik automatizuotas vertinimas atsižvelgus į galiojančias normas, planavimo dokumentus ir kitą teisinę informaciją. Procese atsiradus žmogiškajam ištekliui, padidėja „pilkujų“ zonų – tokių, kuriose yra traktavimo ar nuomonės interpretacijų, todėl atsiranda ir noras pasipelninti. Tad kol kas tai dar yra „neskaidrus“ ir dažnu atveju nesklaidus procesas.

vi) Turėtų būti konkrečiau apibrėžtos SLD išdavimo procese dalyvaujančių asmenų atsakomybės ribos, teisės aktuose trūksta sistemiškumo, pasitaiko prieštaravimų vienas kitam.

Apibendrinant atliktą apklausą galima daryti šias išvadas:

1) Respondentų atsakymai patvirtino šiame baigiamajame darbe aptarto esamo teisinio reguliavimo spragas, t. y. trūksta konkretumo dėl viešojo administravimo subjektams suteiktų įgaliojimų; kartu su prašymu išduoti SLD privalomų pateikti dokumentų sąrašas nesusistemintas pagal statybos rūšį ir yra perteklinis, trūksta kitų statybos dalyvių atsakomybės. Dėl šios priežasties ne visada pavyksta užtikrinti skaidrų ir operatyvų SLD išdavimo procesą.

- 2) Nepriklausomai nuo profesinės veiklos srities, respondentai gana vieningai nurodė, kad: a) Teisės aktuose įtvirtintas statinių projektus derinančių viešojo administravimo institucijų sąrašas perteklinis; b) Viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, įgaliojimai (funkcijos) nėra konkrečiai apibrėžti, trūksta tarpusavio bendradarbiavimo; c) Kitiems statybos dalyviams (pvz., architektams, projektuotojams) turėtų tekti daugiau atsakomybės už derinimui pateikiamo statinio projekto bei susijusių dokumentų atitikimą teisės aktų reikalavimams.
- 3) IS „Infostatyba“ sukūrimas bei praktinis naudojimas tikrai yra reikalingas, tačiau sistemą reikia tobulinti, o teikiamų paslaugų apimtį išplėsti.

6. IŠVADOS

Atlikus teisės aktų, reglamentuojančių SLD išdavimo procedūras ir SLD išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų funkcijas bei įgaliojimus, analizę, teismų praktikos analizę ir anketinį tyrimą, ginamieji teiginiai pasitvirtino, todėl galima daryti tokias išvadas:

I. Igyvendinus pirmąjį uždavinį daromos šios išvados:

1.1. Statybas leidžiantis dokumentas yra individualus administracinis aktas, kuriuo kompetentingas viešojo administravimo subjektas suteikia teisę statytojui įgyvendinti suderintą statybos projektą.

1.2. Statytojams (užsakovams) yra keliami vis didesni reikalavimai planuojant teritorijas ir statant statinius. Laikotarpiu nuo 2017 iki 2020 m. pabaigos nuosekliai mažėja naujų negyvenamosios paskirties pastatų statybai išduodamų SLD skaičius, o ši tendencija susiklostė dėl 2017 m. įsigaliojusių SĮ ir susijusių poįstatyminių teisės aktų pakeitimų, didėjančio visuomenės sąmoningumo ir reikalavimų nekilnojamajam turtui, griežtesnių reikalavimų finansuojamam nekilnojamajam turtui, dėl 2019 m. prasidėjusios COVID-19 viruso pandemijos bei su tuo susijusių apribojimų verslui.

II. Igyvendinus antrąjį uždavinį galima konstatuoti, kad:

2.1. SLD išdavimo proceso teisinis reguliavimas nėra įtvirtintas viename konkrečiame teisės akte, o SLD išdavimo procedūroje dalyvaujantys viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo vadovautis bei derinti keletą skirtingų teisės aktų, įskaitant ir tuos, kurie tiesiogiai visiškai nėra susiję su SLD išdavimu, pavyzdžiui, LR Viešojo administravimo įstatymas. Be to, trūksta viešojo administravimo subjektams suteiktų įgaliojimų ir vykdomų funkcijų aiškumo, pasiskirstymo, pareigos bendradarbiauti.

2.2. SLD išdavimui privalomų pateikti dokumentų sąrašas yra perteklinis – jį sudaro net 17 punktų, tačiau ir šiuo atveju jis nėra baigtinis, pateikiamos nuorodos į kitus SĮ straipsnius ar net kitus teisės aktus, kaip pavyzdį galima paminėti SĮ 27 str. 3 d. 3 punkte nurodytą statinio projekto ekspertizės aktą. Be to, kai kuriuos dokumentus viešojo administravimo subjektai turėtų gauti savarankiškai, bendradarbiaudami su kitais viešojo administravimo subjektais ar naudodamiesi valstybės registrais, pavyzdžiui, žemės sklypo ar pastato kadastro bylą galima tiesiogiai gauti iš VĮ Registrų centro.

2.3. IS „Infostatyba” tik iš dalies įgyvendina IS nuostatuose aprašytus tikslus, neišsprendžia teisinio reguliavimo problemų. Išsiaiškinta, kad sistema automatiškai negeneruoja visų privalomų pateikti dokumentų sąrašo, atsižvelgiant į statybos rūšį. Taip pat automatiškai negeneruoja statybos projektui turinčių pritari viešojo administravimo subjektų sąrašo, todėl

tinkamų subjektų priskyrimas yra SLD išduodančios viešojo administravimo institucijos (dažniausiai savivaldybių administracijos) specialistų kompetencijos, patirties, o kartais ir asmeninių interesų klausimas. IS „Infostatyba“ nėra suteikiamos galimybės statytojams (ar juos atstovaujantiems asmenims) teikti papildomus dokumentus, paaiškinimus ar kitą informaciją, jei sistemoje jau yra pateiktas prašymas dėl SLD išdavimo, be to, nėra galimybių prie vieno statybos objekto prisijungti keletui naudotojų, o tai yra didelis trūkumas, kadangi į statybos procesą įsitraukia daug dalyvių ir statybų metu jie keičiasi.

III. Igyvendinus trečią uždavinį galima teikti, kad:

3.1. Viešojo administravimo subjektų funkcijos SLD išdavimo procese įgyvendinamos netinkamai, pavyzdžiui, statybos projektų derinimui priskiriami ne visi privalomi viešojo administravimo subjektai, duomenų tikrinimą ar statybos projektų derinimą atlieka tinkamo išsilavinimo neturintys viešojo administravimo institucijų specialistai, o tai gali lemti SLD neteisėtumą.

3.2. Viešojo administravimo subjektų funkcijos nėra susistemintos, dalies viešojo administravimo subjektų įgaliojimai pateikti lakoniškai, didelė disproporcija tarp skirtingiems viešojo administravimo subjektams priskirtų įgaliojimų skaičiaus. Pavyzdžiui, savivaldybių administracijoms priskirta atlikti net 24 veiksmus (funkcijas), o jie aprašyti išsamiai. Vis tik Neįgaliųjų reikalų departamento ar susisiekimo ministro įgaliosos įstaigos, atsakingos už geležinkelių transporto eismo saugą, konkrečios funkcijos iš viso nėra nurodytos, o apsiribota trumpais ir lakoniškais paaiškinimais.

IV. Ketvirtojo uždavinio įgyvendinimas leidžia konstatuoti, kad:

4.1. Didžioji dalis viešojo administravimo subjektų susiduria su jiems pavestų funkcijų tinkamo įgyvendinimo problemomis išduodant SLD. Teismų praktikos analizė atkleidė, kad ginčai kyla dėl savivaldybių administracijos, Kultūros paveldo departamento, saugomų teritorijų direkcijų, Aplinkos apsaugos agentūros atliekamų veiksmų ar netinkamo veikimo SLD išdavimo procese. Teismuose nagrinėjami ginčai tiek dėl išduotų SLD pripažinimo neteisėtais, tiek dėl viešojo administravimo institucijų atsisakymo išduoti SLD ar derinti pateiktą statinio statybos projektą.

4.2. SLD gali būti pripažintas neteisėtu: 1) dėl statinio statybos projekto sprendinių neatitikimo teritorijų planavimo dokumentams; 2) dėl visų būtinų sutikimų nepateikimo; 3) kai SLD išduodamas neturint visų privalomų viešojo administravimo institucijų derinimų; 4) kai statinio statybos projekto sprendiniai ir pagal jį išduotas SLD neatitinka statybos rūšies; 5) kai SLD išduotas statytojo teisių toje teritorijoje neturinčiam asmeniui ir kita.

V. Igyvendinus penktąjį uždavinį daroma išvada:

5.1. Respondentų atsakymai patvirtino šiame baigiamajame darbe aptarto esamo teisinio reguliavimo trūkumus, nustatytus viešojo administravimo subjektų veiklos ypatumus ir pagrindė šiuos nagrinėtus klausimus:

5.1.1. Trūksta konkretumo dėl viešojo administravimo subjektams suteiktų įgaliojimų, kartu su prašymu išduoti SLD privalomų pateikti dokumentų sąrašas nesusistemintas pagal statybos rūšį ir yra perteklinis. Dėl šios priežasties ne visada pavyksta užtikrinti skaidrų ir operatyvų SLD išdavimo procesą.

5.1.2. Teisės aktuose įtvirtintas statinių projektus derinančių viešojo administravimo institucijų sąrašas yra perteklinis, viešojo administravimo institucijų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, įgaliojimai (funkcijos) nėra konkrečiai apibrėžti, trūksta tarpusavio bendradarbiavimo, o kitiems statybos dalyviams (pvz., architektams, projektuotojams, ekspertams) turėtų tekti daugiau atsakomybės už derinimui pateikiamo statinio projekto bei susijusių dokumentų atitikimą teisės aktų reikalavimams.

5.1.3. Pradėjus veikti IS „Infostatyba“, SLD išdavimo procesas tapo greitesnis ir skaidresnis, tačiau sistemą vis dar reikia tobulinti, o jos veiklos ir teikiamų paslaugų apimtį praplėsti, pavyzdžiui, sistema turėtų automatiškai generuoti privalomų pateikti dokumentų ir statybos projektą derinančių subjektų sąrašą priklausomai nuo statybos rūšies.

7. PASIŪLYMAI

Autorė, remdamasi darbe atliktos statybas leidžiančių dokumentų išdavimo proceso ir jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų veiklos teisinio reguliavimo sistemos, aktualios teismų praktikos ir anketinės apklausos tyrimo analizę teikia šiuo pasiūlymus:

I. LR Statybos įstatyme turi būti įtvirtinta statybos projektą derinančių bei SLD išduodančių viešojo administravimo institucijų pareiga bendradarbiauti ir iš statytojo (užsakovo) reikalauti tik tų dokumentų ir informacijos, kurių nėra valstybės registruose (kadastruose), žinybiniuose registruose, valstybės informacinėse sistemose ir kitose informacinėse sistemose, finansuojamose iš valstybės ar savivaldybės biudžeto ir (ar) valstybės pinigų fondų (Žr. Priedas Nr. 1).

II. Atlikti IS „Infostatyba“ modernizavimą bei sukurti automatinę generavimo sistemą, kurie užtikrintų:

i) Statytojui (užsakovui) suvedus duomenis apie planuojamus vykdyti statybos darbus ir teritoriją, būtų sugeneruotas privalomų pateikti dokumentų ir statybos projektui turinčių pritarti viešojo administravimo subjektų sąrašas.

ii) Statybos projektą derinančio viešojo administravimo subjekto nurodymu/ prašymu leisti statytojui (užsakovui) pateikti papildomus dokumentus ar informaciją apie derinimui pateiktą statybos projektą, kai jau yra pateiktas prašymas dėl SLD išdavimo.

iii) Pateikus statytojo (užsakovo) įgaliojimą ar kitą atstovavimo pagrindą patvirtinantį dokumentą, prie vieno statybos objekto (pagal SLD numerį) prijungti daugiau nei vieną vartotoją. Siekiant išvengti nesusipratimų tarp skirtintų tos pačios paskyros vartotojų, autorė siūlo remtis kitų elektroninių informacinių sistemų pavyzdžiu (pavyzdžiui Mano VMI, EDS sistemomis), kurios leidžia skirtingiems vartotojams suteikti skirtingas teises, pavyzdžiui *tik dokumentų peržiūros teisės, dokumentų peržiūros, teikimo ir tvirtinimo el. parašu teisės*. Taip pat siūloma nustatyti, kad statytojo (užsakovo) prašymu skirtiems vartotojams suteiktos teisės galėtų būti keičiamos ar panaikinamos.

III. SLD išduodančių viešojo administravimo subjektų vyriausiųjų specialistų bei specialistų pareigybių aprašymuose arba specialiuosiuose darbo ir išsilavinimo reikalavimuose numatyti reikalavimus išsilavinimui, pavyzdžiui - *aukštasis universitetinis inžinerijos srities išsilavinimas ar jam prilyginama lygiavertė aukštojo mokslo kvalifikacija*. Taip pat siūloma ne rečiau kaip kartą per 12 mėnesių SLD išdavime dalyvaujančius viešojo administravimo subjektus atstovaujantiems specialistams organizuoti ar skirti dalyvauti organizuojamuose seminaruose, mokymuose ar kursuose, susijusiuose su SLD išdavimo proceso teisiniu reguliavimu, viešojo

administravimo subjektų, dalyvaujančių SLD išdavimo veikloje, funkcijomis, IS „Infostatyba“ naudojimo galimybėmis.

7. LITERATŪROS IR KITŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
4. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas. Valstybės žinios. 1995. Nr. 107-2391.
5. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 32-788.
6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1945.
7. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas. Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75.
8. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 82-1965.
9. Lietuvos Respublikos architektūros įstatymas. TAR. 2017, Nr. 10247.
10. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. Valstybės žinios. 1994, Nr. 96-1872.
11. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. Valstybės žinios 1995, Nr. 3-37.
12. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas. Lietuvos aidas. 1991, Nr. 249-0.
13. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 63-1188.
14. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas. Valstybės žinios. 2013, Nr. 76-3848.
15. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas. Valstybės žinios. 2002, Nr. 56-2225.
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 2 d. Nutarimas Nr. 1873 „Dėl branduolinės energetikos objekto statinio projekto derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2002, Nr. 116-5199.
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. Nutarimas Nr. 1165 „Dėl leidimų statyti, rekonstruoti, kapitališkai remontuoti ar griauti branduolinės energetikos objekto statinius išdavimo taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2002, Nr. 74-3164.

18. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 1 d. Įsakymas Nr. D1-279/IV-233 „Dėl kultūros paveldo statinio projekto ekspertizės atlikimo taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2005, Nr. 72-2618.
19. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. sausio 6 d. Įsakymas Nr. D1-22 „Dėl specialiųjų reikalavimų, specialiųjų architektūros reikalavimų, specialiųjų saugomos teritorijos tvarkymo ir apsaugos reikalavimų struktūros ir išdavimo tvarkos aprašo tvirtinimo“. TAR, 2017, Nr. 685.
20. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. Įsakymas „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybas leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ patvirtinimo“. TAR. 2016, Nr. 28700.
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. Nutarimas „Dėl konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir valstybės rinkliavos mokėjimo ir gražinimo taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2000, Nr. 108-3463.
22. Radiacinės saugos centro direktoriaus 2011 m. rugsėjo 15 d. Įsakymas Nr. 62V „Dėl statinio projekto radiacinės saugos (specialiosios) ekspertizės ir statybos ar rekonstravimo projekto, pateikto statybos leidimui gauti, sprendinių atitikties nustatytiems radiacinės saugos reikalavimams tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2011, Nr. 115-5447.
23. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 27 d. Įsakymas Nr. D1-502 „Dėl Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2004, Nr. 151-5506.
24. 2019 m. liepos 19 d. Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nutarimu Nr. O3E-Paskelbta TAR, 2019-07-22, Nr. 11994.

Mokslinė ir specialioji literatūra:

25. Audrius Bakaveckas, Algimantas Dziegiraitis, Audronė Dziegoraitienė ir kt. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2005.
26. Eglė Bilevičiūtė, Toma Birmontienė, Darijus Beinoravičius ir kt. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius, 2017.
27. Alvydas Raipa, Vainius Smalskys ir kt. Šiuolaikinio viešojo administravimo pagrindai. Vilnius. 2016
28. Ieva Deviatnikovaitė. Administracinė teisė: kategorijos, apibrėžimai, užduotys. Vilnius. 2009
29. Giedrė Lastauskienė ir Daiva Bakšienė. Visuomenės interesų apsaugos problema planuojant teritorijas. Teisė, 2015.

30. Audronė Dziegoraitienė. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos Lietuvos valstybinio administravimo sistemoje. Jurisprudencija, 2005.

31. Inga Genytė ir Algirdas Juozulynas „Visuomenės sveikatos ir architektūros savasties aspektai“. Paskelbta Sveikatos mokslai, 2011.

Teismų praktika:

32. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika“ Nr. 10.

33. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 12 d. Nutartis byloje Nr. E2A-1388-934/2019. Prieiga per internetą: <https://e-teismai.lt/byla/116668295419019/e2A-1388-934/2019>.

34. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 d. gruodžio 13 d. Nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. Prieiga per internetą: <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta275/content>.

35. 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos sprendimas civilinėje byloje Nr. eI-201-283/2019. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=130d6eb3-c4fe-4fd6-998c-76cedfbfe57f>.

36. 2020 m. balandžio 1 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e7fa3a8c-1253-4390-8a02-7120b4e0daa2>.

37. 2019 m. lapkričio 21 d. Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėjų kolegijos sprendimas civilinėje byloje Nr. eI-201-283/2019. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=130d6eb3-c4fe-4fd6-998c-76cedfbfe57f>.

38. 2017 m. gruodžio 12 d. Vilniaus apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1590-661/2017. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f570e71b-3fde-48a2-8f34-38aca9b93a7e>.

39. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant statybos teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas, apibendrinimas. Prieiga per internetą: https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/18_apibendrinimas.pdf.

40. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/biuletenis_30-apibendrinimas.pdf.

41. 2018 m. vasario 28 d. Kauno apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-1083-848/2018. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=9e359c4a-463b-44d5-a3e6-41840c20cfa6>.
42. 2020 m. spalio 28 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3153-624/2020. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=eecdbe22-ac07-4b56-883a-5689d36765e1>.
43. 2016 m. gruodžio 21 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-27868-912/2016. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=d90ce81d-aa7f-4225-a382-1e01a2b77be5>.
44. 2017 m. gegužės 11 d. Šiaulių apygardos administracinio teismo sprendimas administracinėje byloje Nr. I-179-621/2017. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=c97062c7-00c9-4f3c-86ea-6232c6c23700>.
45. 2020 m. balandžio 22 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas administracinėje byloje Nr. eI3-1659-983/2020. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=86b0ce56-a597-4971-b987-5535bf17b3c5>.
46. 2020 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-4347-415/2020. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=84d818d0-158b-42a4-9038-0a37ce>3047de>.
47. 2018 m. gegužės 23 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-28-492/2018. Prieiga per internetą: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=147e0c08-64a3-4751-a585-5e2295e9adfe>.

Kita literatūra ir internetinės nuorodos:

48. Lietuvos statybininkų asociacijos pateikiami duomenys. Prieiga per internetą: <http://www.statybininkai.lt/lt/lietuvos-statyb%C5%B3-sektorius>.
49. 2019 m. birželio 11 d. Valstybinio audito ataskaitoje „Statybų leidimų išdavimas ir statybos proceso atitiktis nustatytiems reikalavimams“ Nr. VA-2. Prieiga per internetą: https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=24849.

50. 2020 m. kovo 9 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvada dėl statybų dokumentų valdymo informacinėje sistemoje „Infostatyba“ Nr. 4-01-1984. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04109ad2620f11eaa02cacf2a861120c?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=6e8d542f-abce-4955-81ae-c8a0076c431d>.
51. Nekilnojamąjį turtą – kotedžus Pavilnyje įsigijusios 7 šeimos tik po VTPSI atlikto patikrinimo sužinojo, kad kotedžai pastatyti neteisėtai. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1276910/kotedzus-pavilnyje-isigijusios-7-seimos-suzinojo-kad-jie-nelegalus-dabar-zmones-tampomi-po-teismus-ju-namus-zadama-griauti>.
52. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės saugomų teritorijų direktyvų veiklos srityse. Prieiga per internetą: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/02/kra_std-2020-01.docx.
53. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos interneto tinklapyje viešai prieinama informacija apie Kauno apygardos teismo priimtą sprendimą, kuriuo kaltu dėl kyšininkavimo pripažintas Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Alytaus departamento Druskininkų skyriaus vedėjas A. A už statybos užbaigimo akto pasirašymą priėmęs 200 Eur dydžio kyšį. Prieiga per internetą: https://www.stt.lt/naujienos/7464/_2018/nuteistas-nacionalinio-visuomenes-sveikatos-centro-druskininku-skyriaus-vedejas:2613.
54. Statybų detektyvas Vilniaus centre – neteisėtas statybos leidimas virto teisėtu. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/228090/statybu-detektyvas-vilniaus-centre-neteisetai-isduotas-leidimas-virto-teisetu>.

Dubauskienė J., Viešojo administravimo subjektų įgaliojimai statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese. Administracinės teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Andrejus Novikovas. – Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2021. – p. 69

8. SANTRAUKA

Šiame baigiamajame darbe nagrinėjamas statybas leidžiančio dokumento išdavimo, statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų įgaliojimų ir funkcijų teisinis reglamentavimas bei praktinės šių įgaliojimų ir funkcijų taikyme pasitaikančios problemos. Pasitelkiant dokumentų analizės, anketinės apklausos, loginį–sisteminių, statistinės analizės ir apibendrinimo metodus nagrinėta teisės aktų, reguliuojančių statybas leidžiančio dokumento išdavimą, sistema, nustatyti viešojo administravimo subjektai bei jiems paskirtos funkcijos ir įgaliojimai derinant statinio statybos projektus bei išduodant statybas leidžiančius dokumentus.

Šio magistro baigiamojo darbo pagrindinė problema – Ar dabartinis statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso bei jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuojantis teisinis reguliavimas užtikrina išduoto statybas leidžiančio dokumento teisėtumą, o kartu ir fizinių bei juridinių asmenų vykdomos veiklos skaidrumą, efektyvumą, visuomenės pasitikėjimą viešojo administravimo institucijų priimtais sprendimais?

Atlikus statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso ir viešojo administravimo subjektų įgaliojimų teisinio reguliavimo bei teismų praktikos analizę nustatytos esamo teisinio reguliavimo spragos ir teisinio reguliavimo praktinio įgyvendinimo problemos. Anketinės apklausos rezultatai atskleidė viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, bei kitų asmenų, savo profesinėje veikloje konsultuojančių ar dalyvaujančių statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese, nuomonę dėl esamo teisinio reguliavimo, viešojo administravimo subjektams suteiktų įgaliojimų apibrėžtumo bei atsakomybės pasiskirstymo, gauta pasiūlymų esamoms problemoms spręsti.

Dubauskienė J., Viešojo administravimo subjektų įgaliojimai statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese. Administracinės teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Andrejus Novikovas. – Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2021. – p. 69

9. SUMMARY

In this thesis, the legal regulation of the powers and functions of the public administration entities that take part in the process of issuing a document permitting construction, as well as the practical issues which occur in the application of such powers and functions are analysed. The system of legislation regulating the issuance of a document permitting construction is analysed using a document analysis, questionnaire survey, logical-systematic, statistical analysis and generalisation methods, while the public administration entities as well as the powers and functions assigned to them in the coordination of construction projects and the issuance of documents permitting construction are identified.

The main aim of this Master's thesis is to determine whether the legal regulation of the process of issuing a document permitting construction and of the activities of the public administration entities participating in that process ensures the legitimacy of the issued document permitting construction, as well as the transparency and efficiency of the activities performed by natural persons and legal entities, and the public trust in the decisions made by public administration entities.

Gaps in the existing legal regulation and issues concerning the practical implementation of the legal regulation were identified after an analysis of the process of issuing a document permitting construction and the powers of the public administration entities, as well as the case law. The results of a questionnaire survey revealed the opinions of the public administration entities that take part in the process of issuing a document permitting construction, as well as the opinions of other persons who consult or participate in the process of issuing such a document as a part of their professional activities. Opinions were received regarding the existing legal regulation, certainty of the powers granted to public administration entities and the distribution of their responsibilities, as well as suggestions on how to solve the existing issues.

Dubauskienė J., Viešojo administravimo subjektų įgaliojimai statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese. Administracinės teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Andrejus Novikovas – Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2021 – p. 69

10. ANOTACIJA

Šio magistro baigiamojo darbo **esmė** – išnagrinėti statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso svarbą bei esamą teisinį reguliavimą Lietuvoje, atskleisti statybas leidžiančio dokumento sąvoką, viešojo administravimo subjektų, kuriems suteikti įgaliojimai derinti statinio statybos projektus bei išduoti statybas leidžiančius dokumentus, sistemą, iširti nustatyto teisinio reguliavimo praktinio įgyvendinimo problemas. **Tikslas** – analizuojant statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso bei jame dalyvaujančių viešojo administravimo subjektų funkcijų bei įgaliojimų teisinį reguliavimą, nagrinėjant teismų praktiką, nustatyti esamo teisinio reguliavimo spragas, praktines viešojo administravimo subjektų vykdomų funkcijų įgyvendinimo problemas statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese. Pateikti išvadas ir pasiūlymus identifikuotoms problemoms spręsti. Atlikus teorinę ir teismų praktikos analizę, anketinę apklausą, daroma **išvada**, kad esamas teisinis reguliavimas neužtikrina skaidraus, sklandaus, efektyvaus statybas leidžiančio dokumento išdavimo proceso, o statybas leidžiantis dokumentas gali būti pripažintas neteisėtu, tokiu būdu padarant žalą ne tik statytojams (užsakovams), tačiau ir vartotojams, investuotojams bei visai visuomenei.

Raktiniai žodžiai: statybas leidžiantys dokumentai, viešojo administravimo subjektai, pripažinti neteisėtais.

Dubauskienė J., Viešojo administravimo subjektų įgaliojimai statybas leidžiančio dokumento išdavimo procese. Administracinės teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Andrejus Novikovas. – Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2021. – p. 69

11. ANNOTATION

The **main aim** of this master's thesis is to analyse the importance of the process of issuing a document permitting construction and the existing legal regulation in Lithuania, to disclose the concept the document, the system of public administration entities that are authorised to coordinate construction projects and issue the documents permitting construction, as well as to investigate the issues involved in the practical implementation of the legal regulation. The **objective** is to identify gaps in the existing legal regulation and practical issues in the implementation of the functions of the public administration entities during the process of issuing a document permitting construction by analysing the legal regulation of the issuance of a document permitting construction and the functions and powers of the public administration entities which participate in that process, as well as by examining the case law. Conclusions and suggestions to solve the identified issues will be presented. After conducting a theoretical and case law analysis, it is **concluded** that the existing legal regulation does not ensure a transparent, smooth and efficient process in the issuance of a document permitting construction and that such a document permitting construction may be declared illegal, thus causing damage not only to the builders (customers) but also to consumers, investors and the society as a whole.

Key words: documents permitting construction, public administration entities, declare illegal

LIETUVOS RESPUBLIKOS
STATYBOS ĮSTATYMO NR. I-1240 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO
27¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS

2021 m. d. Nr.

1 straipsnis. 27 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 27 straipsnio 5 dalį ir išdėstyti ją taip:

5. Statybą leidžiančiam dokumentui, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodytą dokumentą, gauti pateikiami šie dokumentai:

- 1) prašymas;
- 2) šio įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodytas atitinkamas statinio projektas ir jo elektroninė versija arba tik statinio projekto elektroninė versija, pasirašyta elektroniniu parašu privalančių ją pasirašyti asmenų (įskaitant ir atvejus, kai ši versija teikiama per prieigą), – Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir sąlygomis; jeigu statinio projektas sudarytas iš atskirų dalių, pateikiama bendroji, architektūrinė, kultūros paveldo tvarkybos (su leidimu atlikti tvarkomuosius paveldosaugos darbus, kai ši dalis privaloma) dalys ir (ar) jų kompiuterinis įrašas;
- 3) statinio projekto ekspertizės aktas (kai statinio projekto ekspertizė privaloma pagal šio įstatymo 34 straipsnio 1 dalį);
- 4) žemės sklypo bendraturčių rašytinis sutikimas, jeigu žemės sklypas jiems priklauso bendrosios nuosavybės teise, išskyrus atvejį, kai žemės sklypas bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso butų ir kitų patalpų savininkams ir yra priimtas jų sprendimas pagal šios dalies 7 punkte nustatytus reikalavimus;
- 5) statytojo (užsakovo) įgaliojimas raštu pateikti prašymą – jeigu prašymą teikia įgaliotas asmuo;
- 6) žemės sklype (teritorijoje), kurio nuosavybės teise ar kita valdymo ir naudojimo teise nevaldo statytojas (užsakovas), numatoma vykdyti statybos darbus (išskyrus atvejus, kai valstybinėje žemėje atnaujinami (modernizuojami) pastatai neatliekant rekonstravimo darbų; kai valstybinėje žemėje nesuformuotame žemės sklype atliekamas statinio kapitalinis remontas; kai statomi inžineriniai tinklai, kuriems statyti teritorijų planavimo dokumentu buvo įformintas suformuotas inžinerinių tinklų koridorius) arba statinius statyti ar rekonstruoti mažesniais negu norminiai atstumais iki gretimo sklypo ribos, taip pat, jeigu kitą žemės sklypą (teritoriją) numatoma laikinai naudoti statybos metu, – sutartis, sutikimas ar susitarimas su šio žemės sklypo

(teritorijos) savininku, valdytoju ar servituto nustatymą patvirtinantys dokumentai (statant inžinerinius statinius);

7) statinio (jo dalies) bendraturčių rašytinis sutikimas ar butų ir kitų patalpų savininkų protokolinio sprendimo dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų statybos darbų atlikimo (atitinkamo statinio projekto rengimo ir (ar) įgyvendinimo), priimto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, kopija, išskyrus atvejus, kai reikia atlikti rekonstravimo, remonto darbus siekiant pritaikyti gyvenamąjį namą neįgaliesiems, kai pateikiamas prašymas išduoti statybą leidžiančius dokumentus, nurodytus šio straipsnio 1 dalies 5 punkte (atliekant darbus statytojo (užsakovo) patalpų viduje), taip pat Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.83 straipsnio 2 dalyje nustatyto galimos žalos atsiradimo ir grėsmės bendrojo naudojimo objektams pašalinimo atvejus ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytus atvejus, daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų paprastojo ar kapitalinio remonto atvejus, kai šie darbai vykdomi pagal privalomuosius statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimus ir atitinkamai nustatyta tvarka patvirtintą namo bendrojo naudojimo objektų atnaujinimo (remonto) ilgalaikį ar metinį planą – šiuo atveju pateikiama nustatyta tvarka patvirtinto namo atnaujinimo ilgalaikio ar metinio plano kopija;

8) statinio projekto pakeitimų pagal gautus motyvuotus nepritarimo statinio projektui argumentus aprašymas (pakartotinio prašymo teikimo atveju);

9) statinio projektuotojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo dokumento kopija (kai toks draudimas privalomas). Kai statytojas (užsakovas) sudaro sutartis su skirtingais statinio projektuotojais statinio projekto atskiroms dalims parengti, bet nesudaro su statinio projektuotoju statinio projektavimo sutarties visam statinio projektui parengti, pateikiamos visų statinio projektuotojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo dokumentų kopijos;

10) sanitarinės apsaugos zonos ribų planas arba kitas brėžinys, kuriame pažymėtos sanitarinių apsaugos zonų ribos, kai sanitarinės apsaugos zonos ribas dėl statytojo vykdomos ar numatomos vykdyti ūkinės veiklos privaloma nustatyti pagal teisės aktų reikalavimus;

11) žemės sklypo savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimas dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytų teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą, Nekilnojamojo turto kadastrą, kai šiam sklypui dėl statytojo žemės sklype numatomos vykdyti ar vykdomos ūkinės veiklos šios teritorijos turi būti nustatytos, arba valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio rašytinis sutikimas, kai dėl šios veiklos atsiranda apribojimų valstybinėje ar savivaldybės žemėje;

12) statybos techniniuose reglamentuose nurodytų subjektų rašytiniai pritarimai statinio projektui statybos techniniuose reglamentuose nustatytais atvejais;

13) statinio projekto priėmimo–perdavimo aktas;

14) dokumentas, patvirtinantis nurodytos įmokos už savavališkos statybos įteisinimą šio įstatymo 1 priede sumokėjimą, ir dokumentai, pagrindžiantys šios įmokos apskaičiavimo dydį, – savavališkos statybos atveju.

2 straipsnis. Įstatymo papildymas 27¹ straipsniu

Papildyti įstatymą 27¹ straipsniu:

27¹ straipsnis. Sprendimui dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo priimti reikalingos informacijos gavimas ir tarnybinė pagalba

1. Statybas leidžiantį dokumentą išduodantis viešojo administravimo subjektas gali reikalauti tik tų dokumentų ir informacijos, kurių nėra valstybės registruose (kadastruose), žinybiniuose registruose, valstybės informacinėse sistemose ir kitose informacinėse sistemose, finansuojamose iš valstybės ar savivaldybės biudžeto ir (ar) valstybės pinigų fondų.

2. Statybas leidžiantį dokumentą išduodantis viešojo administravimo subjektas gali prašyti kito viešojo administravimo subjekto pateikti dokumentus, informaciją ar nuomonę pagal kompetenciją, kurių reikia sprendimui dėl statybas leidžiančio dokumento išdavimo, priimti.

3. Statybas leidžiantį dokumentą išduodantis viešojo administravimo subjektas savo nuožiūra ir lėšomis kreipiasi dėl:

3.1. atrankos išvados dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo arba sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių ir atrankos išvados ar sprendimo viešinio dokumentai, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas turi būti atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros;

3.2. statinio kadastro duomenų bylos kopijos išdavimo, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą atvejį;

3.3. žemės sklypo plano ir (arba) žemės sklypo kadastro duomenų bylos išdavimo;

3.4. atsakingos institucijos sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių poveikio visuomenės sveikatai vertinimo požiūriu ir sanitarinės apsaugos zonos ribų nustatymo, kai pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą atliekamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas;

3.5. dėl žemės sklypo naudojimosi tvarkos plano ir (arba) servitutų nustatymą patvirtinančių dokumentų išdavimo, kai remiantis Nekilnojamojo turto kadastro ir registro centrinio duomenų banko duomenimis naudojimosi tvarka ir (arba) servitutas yra nustatyti.

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2022 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas